

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

А. М. Бровдій

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

із навчальної дисципліни

«МИТНЕ ПРАВО»

*(для студентів денної та заочної форм навчання усіх спеціальностей та
напрямів підготовки)*

Харків – ХНУМГ ім. О.М. Бекетова – 2017

Бровдій А. М. Конспект лекцій із навчальної дисципліни «Митне право» для студентів денної та заочної форм навчання усіх спеціальностей та напрямів підготовки / А. М. Бровдій; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова.– Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 90 с.

Автор канд. юрид. наук. А. М. Бровдій

Рецензент канд. юрид. наук. А. В. Домбровська

Рекомендовано кафедрою правового забезпечення господарської діяльності, протокол № 4 від 27.12.16 р.

ЗМІСТ

Тема 1	Поняття, предмет, метод митного права. Правове забезпечення здійснення митної політики в Україні.....	5
1.1	Поняття, предмет і метод митного права.....	5
1.2	Митні правовідносини	8
1.3	Система митного права.....	10
1.4	Правове забезпечення здійснення митної політики в Україні.....	11
Тема 2	Суб'єкти митного права	17
2.1	Структура органів доходів і зборів	17
2.2	Організація діяльності Державної фіскальної служби України її правовий статус та повноваження	20
2.3.	Організація діяльності митниць та митних постів	24
Тема 3	Загальні положення про юридичну відповідальність.....	25
3.1	Поняття правопорушення, його види.....	25
3.2	Склад правопорушення.....	30
3.3	Поняття і види юридичної відповідальності	36
3.4	Види стягнень (покарань) за вчинення правопорушень	42
Тема 4	Загальні положення щодо порушень митних правил та відповідальності за них	47
4.1	Правове регулювання та види відповідальності за порушення митних правил	47
2.	Види стягнень за порушення митних правил	52
4.3	Строки накладення адміністративних стягнень	54
Тема 5	Організація та здійснення митного контролю.....	57
5.1	Правове регулювання здійснення митного контролю та його форми	57
5.2	Поняття та види зон митного контролю, порядок їх встановлення	68
5.3	Адміністративна відповідальність за порушення режиму зони митного контролю	71

5.4 Адміністративна відповідальність за порушення порядку проходження митного контролю в зонах (коридорах) митного контролю.....	74
--	----

Тема 6 Поняття та види митних режимів.....	75
---	-----------

6.1 Види та загальна характеристика митних режимів	75
--	----

6.2 Відповідальність за порушення встановленого законодавством порядку ввезення товарів на територію вільної митної зони.....	79
---	----

6.3 Порушення порядку зберігання товарів на митних складах та здійснення операцій із цими товарами.	80
--	----

Тема 7 Кримінальна відповідальність за правопорушення, пов'язані з переміщенням товарів через митний кордон	82
--	-----------

7.1 Контрабанда як злочин	82
---------------------------------	----

7.2 Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин їх аналогів і прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів.	85
--	----

Список використаної літератури.....	89
--	-----------

Тема 1 Поняття, предмет, метод митного права.

Правове забезпечення здійснення митної політики в Україні

1.1 Поняття, предмет і метод митного права

Митне право – комплексна галузь права, що представляє собою сукупність юридичних інститутів і норм, що регулюють відносини в сфері митної справи. У митному праві втримується ряд інститутів, які не можуть бути віднесені до якоїсь однієї галузі права. Так, інститут митного брокерства й митного складування належать до цивільного права, інститут митних платежів до податкового права.

Щоб визначитися в питанні про місце митного права в системі права необхідно з'ясувати, що таке правове регулювання, предмет правового регулювання, метод правового регулювання і його мети.

Митне право перебуває на стику як економічних, так і юридичних наук. Тому його вивчення неможливо без розгляду таких галузей права, як адміністративне, фінансове, кримінальне, трудове й т.д. Багато інших економічних категорій і політичні інститути також справляють на митне право великий вплив

О.М Козирін зауважує: «Якщо предметом адміністративного регулювання є суспільні відносини, що складаються в сфері державного керування, то предметом митного права служить весь комплекс суспільних відносин, що виникають у зв'язку з перетинанням товарами і транспортними засобами митного кордону».

Митне право, на наш погляд, регулює комплекс однорідних суспільних відносин, пов'язаних з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон, установленням державою певного митного режиму, стягненням митних платежів, митним оформленням, митним контролем і іншими заходами реалізації митної політики.

З погляду права предмет – це коло відносин, урегульованих митним правом, які тісно пов'язані із зовнішньоекономічною діяльністю й спрямовані на захист вітчизняної економіки й суверенітету.

Предмет митного права – це коло однорідних суспільних відносин, пов'язаних з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон, установленням митного режиму, стягненням митних платежів, митним оформленням, митним контролем і іншими заходами проведення митної політики в цілому.

Не менш важливий критерій виокремлення права в самостійну галузь – це метод правового регулювання суспільних відносин. Багато вчених, що вважають митне право інститутом або підгалуззю адміністративного права, як доказ приводять критерій наявності у кожної галузі свого специфічного методу.

Метод правового регулювання є необхідною ознакою, що поряд із предметом правового регулювання кладе в основу поділу й групування норм по галузях. Як основний критерій розподілу норм права по галузях виступає все-таки предмет регулювання, тому що від окремі ознаки методу в деяких галузях права можуть збігатися або ряд галузей можуть мати ідентичний характер. У середині однієї й тої ж єдиної галузі права можуть застосовуватися різні прийоми регулювання суспільних відносин, залежно від конкретних історичних умов. У свою чергу, єдиний для всієї системи предмет правового регулювання виступає як система суспільних відносин, елементи якої виступають як відособлені, але разом з тим зв'язані між собою групою суспільних відносин, тобто як система нижчого порядку. Але раз є єдиний предмет правового регулювання, неминуче існування і єдиного методу.

Метод правового регулювання являє собою сукупність прийомів, способів впливу права на суспільні відносини. Отже, метод у митного права – адміністративний, цивільний одночасно, тобто загальноправовий. Залежно від того, про який інститут митного права йдеться, такий метод або спосіб буде регулювати дані відносини. Іншими словами, особливості предмета обумовлюють специфіку методу регулювання.

За характером владних повноважень методи можна підрозділити на імперативний і диспозитивний. Імперативний метод – це метод владних приписів і заборон, а диспозитивний – це метод дозволу, характерний для цивільного права. Специфіку комплексної галузі митного права наочно характеризує митно-тарифний метод. Митний тариф являє собою звід ставок мита, застосовуваних до товарів, переміщуваним через митний кордон.

З повним правом можна говорити про адміністративний характер митно-тарифних заходів, якщо виходити з вузького кола організаційно-правових проблем, пов'язаних з їхнім безпосереднім застосуванням. Економічний характер митно-тарифних заходів виникає насамперед із закладеного в основу їхнього застосування способу впливу на зовнішньоторговельний обіг через вплив на ціни товарів, що перебувають у ньому. У ході застосування митно-тарифного механізму вирішуються наступні основні завдання: регулятивна, торгово-політична, фіскальна.

В митного права є свій метод регулювання, це митно-тарифний метод – метод, у якому сполучаються правовий і економічний методи одночасно. Вплив цих двох категорій один на одного в цьому методі настільки великим, що визначити межі між ними неможливо. Саме в цій концепції можливо найбільш повне регулювання. Безсумнівно, що правова частина методу має адміністративну природу, але жоден метод не має більше в собі такого сполучення економіки, права, політики. Тому, говорячи про митно-тарифний метод ми маємо на увазі метод, тому що цього об'єктивно вимагає регульовані відносини. Економіка й право так тісно переплелися в цьому методі, що поділ їх на два окремих методи викличе потребу або в нових інститутах митного права, або в новому методі.

Імперативний метод у митному праві, будучи основним, не є єдиним. Як додатковий метод використовується диспозитивний метод. Диспозитивний метод, головною основою якого є дозвіл, дозволяє митному праву здійснювати більше повне регулювання відносин. Сферою дії даного методу є відносини цивільно-

правового характеру. Наявність цих двох методів у митному праві дозволяє йому перебудовуватися у відповідність із завданнями й цілями митної політики.

1.2 Митні правовідносини

Митні правовідносини – це регульовані нормами митного права суспільні відносини, що виникають у процесі або із приводу переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон. Оформлення й контроль за його здійсненням, а також сплата митних платежів безпосередньо пов'язані з митною політикою, являють собою цілеспрямовану діяльність держави по регулюванню зовнішньоторговельного обміну (обсягу, структури й умов експорту й імпорту) через установлення відповідного митного режиму переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон.

Для митних правовідносин характерні наступні основні ознаки:

- *нормативність*, що означає виникнення, зміну й припинення їх тільки на основі норм права. Дана ознака ґрунтується на регулюванні митно-правових відносин відповідними нормативними актами, з державними органами, що даються компетентними;

- *вільний і водночас державно-владний, наказовий* характер, що означає їхній безпосередній зв'язок з відносинами власності, а саме: безпосереднє свідоме бажання, волевиявлення суб'єкта перемістити через митний кордон відповідні товари й транспортні засоби, а також наявність владних приписів, що вміщуються в нормативно-правових актах, видаваних органами держави, що регламентують таке переміщення, зокрема щодо стягнення митних податків і зборів. Тут простежуються відносини з приводу перерозподілу фінансових коштів від суб'єктів, що переміщають товари й транспортні засоби, у державні фонди. Крім того, влада держави проявляється в застосуванні посадовими особами митних органів заходів адміністративної відповідальності до правопорушників у випадку здійснення ними проступків, передбачених МК;

– *взаємозв'язок суб'єктів митних правовідносин* за допомогою наділення їх суб'єктивними правами і юридичними обов'язками. Митні органи наділені активною правосуб'єктністю як органи виконавчої влади, чий державно-владні повноваження закріплені в нормативно-правових актах. Інші ж учасники митних правовідносин (юридичні й фізичні особи, що беруть участь у переміщенні товарів через митний кордон) наділені пасивною правосуб'єктністю і є суб'єктами підпорядкування владним приписанням митних органів;

– *охорона від порушень* засобами державного примусу. Це проявляється в застосуванні до порушників норм митного законодавства й притягненні їх до адміністративної, цивільно-правової, кримінальної юридичної відповідальності.

Безпосередніми суб'єктами митних правовідносин є митні органи й суб'єкти транскордонного переміщення.

Об'єктами митних правовідносин згідно є товари, які включають будь-яке рухоме майно, у тому числі валюту, валютні цінності, електричні, теплову, інші види енергії, предмети й транспортні товари, за винятком транспортних засобів, використовуваних для міжнародних перевезень пасажирів і товарів.

У загальному розумінні, згідно з виконуваним митними органами функціям, митні правовідносини підрозділяються на два основних види: регулятивні й охоронні.

Перші пов'язані, насамперед, із правомірною поведінкою суб'єктів і ґрунтуються на нормах, що визначають права й обов'язки учасників митних правових відносин. Другі пов'язані із протиправними діями сторін і виражаються в застосуванні заходів відповідальності за порушення митних правил (МК).

Класифікувати митні правовідносини в такий спосіб: відносини в сфері митної політики; відносини, пов'язані з переміщенням через кордон товарів і транспортних засобів; відносини, що характеризують статус митних режимів; відносини в області митно-тарифного регулювання; відносини в сфері

стягнення митних платежів; відносини, пов'язані з митним оформленням; відносини в області митного контролю; відносини в сфері митної статистики й УКТ ЗЕД; відносини, пов'язані з порушеннями митних правил і відповідальністю за них; відносини, що виникають у зв'язку з провадженням у справах про порушення митних правил; відносини у зв'язку з розглядом справ про порушення митних правил.

Аналіз розподілу митних правовідносин по класифікуючих ознаках показують всю їхню різноманітність. Але в той же час митні відносини подібні в тім, що охоплюють будь-які дії, пов'язані саме з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон.

Будучи комплексною галуззю права, митне право за своїм змістом безпосередньо пов'язане з іншими галузями права, тим самим визначаючи регулювання митних правовідносин нормами різноманітних правових галузей: конституційного, адміністративного, фінансового, цивільного, банківського, кримінального й деяких інших.

1.3 Система митного права

Система митного права передбачає поділ юридичних норм цієї галузі на головні частини, основні розділи, інститути й норми. Митне право підрозділяється на три частини: Загальну, Особливу, Спеціальну.

Загальна частина митного права включає митні правові норми, у яких виражені загальні положення, що стосуються правового регулювання всієї сукупності суспільних відносин у сфері митної справи. Положення норм Загальної частини застосовуються при реалізації всіх митно-правових норм, що утворюють галузь митного права.

До складу Загальної частини входять наступні митно-правові інститути – сукупності митно-правових норм, що регулюють однорідні суспільні відносини в митній справі: закріплюючі цілі, принципи митної справи; регулюючі правовий статус митних органів; регулюючу державну службу в митних

органах і визначальний правовий статус посадових осіб митних органів; що впорядковують митно-правовий статус осіб, що переміщують товари й транспортні засоби через митний кордон; визначають форми й методи митної діяльності, серед яких важлива роль належить митно-правовим нормам, що регламентують порядок прийняття актів у сфері митної справи й здійснення інших процесуальних і процедурних дій;

Особлива частина митного права містить у собі розташовані в певному порядку й логічній послідовності інститути митного права, зв'язок між якими об'єктивно обумовлена самою природою митної справи.

До складу Особливої частини входять митно-правові інститути, що поєднують наступні групи митно-правових норм, що регулюють: переміщення через митний кордон товарів і транспортних засобів; митні режими; митні податки й збори; митний контроль; митне оформлення; ведення митної статистики й УКТ ЗЕД.

До Особливої частини митного права належать норми, що регламентують юрисдикційну діяльність митних органів. Ці норми регулюють провадження у справах про порушення митних правил і їхній розгляд.

Спеціальна частина митного права включає питання, присвячені міжнародному митному співробітництву митної служби.

1.4 Правове забезпечення здійснення митної політики в Україні

Митну політику України в цілому можна визначити як систему політико-правових, економічних, організаційних та інших широкомасштабних заходів, спрямованих на реалізацію і захист внутрішньо-та зовнішньоекономічних інтересів держави з метою активного і цілеспрямованого здійснення політичних і соціально-економічних перетворен в умовах формування ринкової економіки і відповідних ринкових суспільних відносин. Її метою є сприяння забезпеченню економічної безпеки України. Економічна безпека в свою чергу – це такий стан економічної держави, який гарантує гідний рівень соціального,

політичного та оборонного існування й ефективний прогресивний розвиток держави, незалежність її політичних інтересів від можливих зовнішніх і внутрішніх економічних факторів.

Відповідно до ст. 5 Митного кодексу України (далі – МКУ), державна митна політика визначається як система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Таким чином, митна політика забезпечує функціонування найважливіших сфер діяльності держави та є складовою частиною державної економічної політики.

Поняття митні інтереси розглядається як національні інтереси України, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення державної митної справи, що охоплює заходи, спрямовані на реалізацію державної митної політики. Основними заходами, що входять до поняття державної митної справи є:

- 1) порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, (Розділ 6 МКУ);
- 2) справляння митних платежів (Розділ 9 МКУ);
- 3) ведення митної статистики (Розділ 16 МКУ);
- 4) обмін митною інформацією (Глава 3,5 МКУ);
- 5) ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, (регулюється Главою 11 МКУ);
- 6) здійснення відповідно до закону державного контролю нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України (ЗУ «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції»);
- 7) ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції;
- 8) запобігання та протидія контрабанді (Розділ 17 МКУ);
- 9) боротьба з порушеннями митних правил (Розділ 18, МКУ);
- 10) організація і забезпечення діяльності органів доходів і зборів (Розділ 20 МКУ);

11) застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. До тарифних заходів відносять всі види мит, митні збори та інші види митних платежів. Що ж до нетарифних засобів державного регулювання, то варто зазначити, що різні міжнародні організації вкладають неоднаковий зміст у це поняття. Класифікаційна схема, розроблена Секретаріатом ГААТ на початку 70-х років XX ст. під час підготовки до переговорів Токійського раунду, нині налічує понад 600 конкретних видів нетарифних заходів та розподіляє всі нетарифні обмеження на чотири основні категорії:

- обмеження, пов'язані з участю держав у зовнішньоторговельних операціях: субсидії та дотації експортерам або імпортозаміщуючим галузям, система переваг щодо розміщення державних замовлень, використання місцевих напівфабрикатів і вузлів за певних умов; заходи, що дискримінують перевезення іноземних товарів та іноземних перевізників та ін.;

- митні та інші адміністративні імпорتنі і експортні формальності: ускладнення процедур митного оформлення, методи оцінки митної вартості і країни походження товару; завищення вимог до необхідної для оформлення документації та ін.;

- технічні бар'єри в торгівлі: стандарти та вимоги, пов'язані з екологічними, санітарними, ветеринарними нормами, пакуванням та маркуванням, правила і порядок сертифікації продукції. Кількісні та подібні до них адміністративні заходи: імпорتنі квоти, експортні обмеження, ліцензування, добровільні обмеження експорту, заборони, валютні обмеження.

- обмеження, засновані на принципах забезпечення платежів: податки, збори, імпорتنі депозити, антидемпінгові та компенсаційні мита, прикордонне оподаткування;

- інші заходи.

За допомогою зазначених заходів здійснюється забезпечення та реалізація митних інтересів держави. Митна безпека, як стан захищеності

митних інтересів України є показником ефективної реалізації заходів державної митної справи.

Державна митна політика в Україні будується на принципах, визначених МКУ, а саме:

- 1) виключної юрисдикції України на її митній території;
- 2) виключних повноважень органів доходів і зборів України щодо здійснення державної митної справи;
- 3) законності та презумпції невинуватості;
- 4) єдиного порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України;
- 5) спрощення законної торгівлі;
- 6) визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності;
- 7) додержання прав та охоронюваних законом інтересів осіб;
- 8) заохочення доброчесності;
- 9) гласності та прозорості;
- 10) відповідальності всіх учасників відносин, що регулюються МКУ.

На зміст митної політики держави впливають об'єктивні фактори, серед яких слід визначити такі :

Економічні – загальний стан економіки країни, особливості її економічної системи, особливості розвитку окремих галузей економіки, наявні зовнішні економічні зв'язки, стан світових економічних відносин тощо.

Ідеологічні та політичні фактори – програми уряду щодо захисту внутрішнього ринку та окремих його сфер, екологічної безпеки країни, охорони моралі та духовності.

Міжнародні фактори – членство держави у різноманітних міжнародних організаціях, наявність двосторонніх та багатосторонніх міжнародних угод, участь держави в митних а економічних союзах, підтримка певних міжнародно-правових та економічних санкцій, політика уряду щодо надання преференцій окремим державам тощо.

Одним з основних принципів зовнішньої політики України є відповідно до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» забезпечення інтеграції України в європейський політичний простір з метою набуття членства в Європейському Союзі (далі – ЄС). Правовою основою відносин між Україною та ЄС є ратифікована 16 вересня 2014 р. законом № 1678-VII Угода про асоціацію між Україною з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 р. Україна як держава, що претендує на членство в Євросоюзі, формує митну політику з дотриманням вимог світових організацій. В умовах курсу європейської інтеграції пріоритети митної політики набувають особливого значення та зосереджуються на питаннях міжнародного співробітництва й впровадження в Україні світового досвіду митного регулювання, необхідним є використання об'єктивно існуючих порівняльних і конкурентних переваг в окремих галузях і сферах економіки.

Однією з основних цілей ратифікації Угоди про асоціацію ЄС та України є запровадження умов для посилення економічних та торговельних відносин, які вестимуть до поступової інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС, у тому числі завдяки створенню поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі, як це визначено у розділі IV («Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею») цієї Угоди, та підтримувати зусилля України стосовно завершення переходу до діючої ринкової економіки, у тому числі шляхом поступової адаптації її законодавства до *acquis* ЄС. *Acquis communautaire* (*acquis*) – правова система Європейського Союзу, яка включає акти законодавства Європейського Союзу (але не обмежується ними), прийняті в рамках Європейського співтовариства, спільної зовнішньої політики та політики безпеки і співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ.

З цього приводу важливо зазначити, що частина Угоди «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» включає широке коло питань торговельної сфери і передбачає, що між сторонами поступово, протягом перехідного

періоду, буде створено зону вільної торгівлі. Її наповнення спрямоване на досягнення максимально глибокої економічної інтеграції. Запровадження режиму вільної торгівлі відбуватиметься в рамках всеохоплюючої та поглибленої зони вільної торгівлі з акцентом на регуляторному співробітництві. У зв'язку із цим важливим є формування активної політики експорту для вітчизняних виробників. Політика сприяння експорту включає будь-які заходи, спрямовані на забезпечення стабільного розвитку та реалізації експортного потенціалу країни. Ця політика може реалізовуватись як через заходи, спрямовані на покращення доступу національних виробників на зовнішні ринки, представництво і захист інтересів виробників на ринках третіх країн (так звані «зовнішні» заходи), так і через заходи, спрямовані на розвиток експортного потенціалу країни (так звані «внутрішні» заходи).

Реалізація як першої, так і другої групи заходів повинна розглядатися в рамках вступу України до Світової організації торгівлі (далі – СОТ). До перших можна віднести такі заходи, як заборона використання кількісних обмежень щодо експорту українських товарів на зовнішні ринки; гармонізація технічних регламентів; інформаційна підтримка; участь у багатосторонніх переговорах; можливість застосування антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів у випадку використання заходів торговельного захисту проти українських виробників. До других, на наш погляд, можна віднести заходи щодо застосування принципів належної регуляторної практики щодо технічних бар'єрів у торгівлі шляхом адаптації технічних регламентів, нормативно-правових актів із стандартизації і підтвердження відповідності до європейських правових стандартів, узгодження національного законодавства з положеннями угод СОТ; тарифні бар'єри, але виключно в тих межах і на умовах, які відповідають зобов'язанням щодо пов'язаних ставок ввізного мита, та в рамках, дозволених міжнародними договорами і зобов'язаннями сторін. Крім цього, важливим завданням держави щодо підвищення експортного потенціалу є створення конкурентних переваг національних товаровиробників шляхом залучення інновацій, інвестування їх

запровадження, створення сприятливого інвестиційного клімату, визначення напрямків стимулювання пріоритетних галузей економіки, розвиток яких є необхідним на сучасному етапі розвитку економіки держави, стимулювання господарської діяльності в яких матиме позитивний вплив на розвиток експортного потенціалу країни в цілому та забезпечення постачання нею високотехнологічної, а не сировинної продукції на європейські ринки.

Тема 2 Суб'єкти митного права

2.1 Структура органів доходів і зборів

Безпосереднє здійснення державної митної справи покладається на органи доходів і зборів. Призначенням органів доходів і зборів є створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення безпеки суспільства, захист митних інтересів України.

Здійснюючи державну митну справу, органи доходів і зборів виконують такі основні завдання:

1) забезпечення правильного застосування, неухильного дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства України з питань державної митної справи;

2) забезпечення виконання зобов'язань, передбачених міжнародними договорами України з питань державної митної справи, укладеними відповідно до закону;

3) створення сприятливих умов для полегшення торгівлі, сприяння транзиту, збільшення товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон України, здійснення разом з митними органами інших держав заходів щодо удосконалення процедури пропуску товарів, транспортних засобів через митний кордон України, їх митного контролю та митного оформлення;

4) здійснення митного контролю та виконання митних формальностей щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що

переміщуються через митний кордон України, у тому числі на підставі електронних документів (електронне декларування), за допомогою технічних засобів контролю тощо;

5) аналіз та управління ризиками з метою визначення форм та обсягів митного контролю;

6) забезпечення справляння митних платежів, контроль правильності обчислення, своєчасності та повноти їх сплати, застосування заходів щодо їх примусового стягнення у межах повноважень, визначених цим Кодексом, Податковим кодексом України та іншими актами законодавства України, організація застосування гарантій забезпечення сплати митних платежів, взаємодія з банківськими установами та незалежними фінансовими посередниками, що надають такі гарантії;

7) застосування передбачених законом заходів митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, здійснення контролю за дотриманням усіма суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та громадянами встановлених законодавством заборон та обмежень щодо переміщення окремих видів товарів через митний кордон України; здійснення заходів щодо недопущення переміщення через митний кордон України товарів, на які встановлені заборони та/або обмеження щодо переміщення через митний кордон України, а також товарів, які не відповідають вимогам якості та безпеки;

7-¹) здійснення державного експортного контролю в межах повноважень, покладених на органи доходів і зборів відповідно до цього Кодексу та інших законів України;

8) здійснення контролю за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України;

9) сприяння захисту прав інтелектуальної власності, вжиття заходів щодо запобігання переміщенню через митний кордон України товарів з порушеннями

охоронюваних законом прав інтелектуальної власності, недопущення переміщення через митний кордон України контрафактних товарів;

10) запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил на всій митній території України;

11) здійснення в межах повноважень, визначених цим Кодексом, контролю за діяльністю підприємств, які надають послуги з декларування товарів, перевезення та зберігання товарів, що переміщуються через митний кордон України чи перебувають під митним контролем, та здійснюють інші операції з такими товарами, надання дозволів на здійснення зазначених видів діяльності; видача сертифікатів уповноваженого економічного оператора;

12) ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності;

13) ведення митної статистики та обмін даними митної статистики з митними органами інших країн;

14) проведення верифікації (встановлення достовірності) сертифікатів про походження товарів з України та видача у випадках, встановлених чинними міжнародними договорами, сертифікатів походження;

15) здійснення обміну документами та інформацією (у тому числі електронною) з іншими державними органами України, митними, правоохоронними та іншими органами іноземних держав;

16) впровадження, розвиток та технічне супроводження інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій в державній митній справі, автоматизація митних процедур, надання підприємствам послуг електронного цифрового підпису;

17) здійснення міжнародного співробітництва у сфері державної митної справи, залучення зовнішніх ресурсів для забезпечення діяльності органів доходів і зборів;

18) кінологічне забезпечення діяльності органів доходів і зборів;

19) управління об'єктами інфраструктури органів доходів і зборів, розбудова митного кордону;

20) здійснення інших визначених законом повноважень, покладених на органи доходів і зборів.

2.2 Організація діяльності Державної фіскальної служби України її правовий статус та повноваження

Безпосереднє здійснення державної митної справи покладається на органи доходів і зборів, призначенням яких є створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення безпеки суспільства, захист митних інтересів України. Правовий статус та організація діяльності органів доходів і зборів регулюється Розділом 20 чинного Митного кодексу України (далі – МКУ). Центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, спрямовує, координує та контролює діяльність митниць, здійснює інші повноваження, передбачені цим Кодексом та іншими законами України, в межах своїх повноважень видає накази, організує та контролює їх виконання є Державна фіскальна служба України (далі – ДФС). Зазначений орган був створений шляхом реорганізації Міністерства доходів і зборів України. Основні повноваженняДФС визначені затвердженням Постановою КМУ № 236 від 21 травня 2014 року Положенням «Про державну фіскальну службу України».

Державна фіскальна служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску. Таким чином, ДФС виконує повноваження як у сфері державної митної справи так і у податковій сфері.

Основними завданнями ДФС у сфері державної митної справи є:

1) реалізація державної політики у сфері державної митної справи, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування митного законодавства, здійснення в межах повноважень, передбачених законом, контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів митних та інших платежів, державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів;

2) внесення на розгляд Міністра фінансів пропозицій щодо забезпечення формування: державної політики у сфері державної митної справи; державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування митного законодавства.

З метою виконання покладених завдань ДФС реалізує такі повноваження:

1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до компетенції ДФС, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністру фінансів;

2) розробляє проекти законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, наказів Мінфіну з питань, що належать до сфери діяльності ДФС;

3) здійснює адміністрування митних та інших платежів;

4) здійснює контроль за дотриманням митного законодавства;

5) здійснює облік осіб, які здійснюють операції з товарами, що перебувають під митним контролем;

6) вирішує відповідно до Митного кодексу України питання щодо реалізації компромісу;

7) здійснює контроль за:

а) дотриманням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності і громадянами встановленого законодавством порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України;

б) застосуванням відповідно до закону заходів тарифного та нетарифного регулювання під час переміщення товарів через митний кордон України і після завершення операцій митного контролю та митного оформлення;

в) правильністю визначення митної вартості товарів відповідно до закону, а також за правильністю визначення країни походження та класифікації згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД) товарів, що переміщуються через митний кордон України;

8) забезпечує застосування митних режимів, здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, поміщених у відповідні митні режими;

9) вживає заходів до захисту прав інтелектуальної власності у процесі зовнішньоекономічної діяльності, недопущення переміщення через митний кордон України контрафактних товарів;

10) здійснює контроль за дотриманням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності законодавства з питань державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання в межах повноважень, передбачених законом;

11) проводить верифікацію (встановлення достовірності) сертифікатів про походження товарів з України та здійснює у випадках, установлених міжнародними договорами, видачу сертифікатів про походження;

12) здійснює ліцензування митної брокерської діяльності;

13) надає повноваження на провадження діяльності з надання митним органам фінансових гарантій забезпечення сплати митних платежів;

14) здійснює у випадках, передбачених законом, провадження у справах про порушення митних правил та у справах про адміністративні правопорушення;

15) провадить дослідження і експертну діяльність у митній сфері;

16) здійснює разом з митними органами іноземних держав заходи щодо вдосконалення процедури пропуску через державний кордон України товарів і транспортних засобів, їх митного контролю та митного оформлення;

17) впроваджує спрощені митні процедури відповідно до законодавства та сприяє створенню відповідних умов для полегшення торгівлі, сприяє транзиту, збільшенню товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон України;

18) надає дозволи на відкриття та експлуатацію митних складів, складів тимчасового зберігання, магазинів безмитної торгівлі, вантажних митних комплексів, вільних митних зон комерційного або сервісного типу, видачу сертифікатів уповноваженого економічного оператора;

19) запобігає та протидіє контрабанді та порушенням митних правил на митній території України;

20) здійснює інші повноваження, передбачені чинними нормативно-правовими актами.

ДФС здійснює повноваження безпосередньо та через утворені в установленому порядку територіальні органи. ДФС та її територіальні органи є органами доходів і зборів.

ДФС очолює Голова, який призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра фінансів. Голова ДФС має заступників, які призначаються на посаду та звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним Міністром фінансів на підставі пропозицій Голови ДФС. Голова ДФС очолює ДФС, здійснює керівництво діяльністю Служби, представляє ДФС у відносинах з іншими органами, підприємствами, організаціями в Україні та за її межами.

Для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції ДФС, обговорення найважливіших напрямів її діяльності у ДФС може утворюватися колегія. Рішення про утворення чи ліквідацію колегії, інших постійних або тимчасових консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів приймає Голова ДФС. Кількісний та персональний склад колегії, інших постійних або тимчасових консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів визначає Голова ДФС. Граничну чисельність державних службовців та працівників ДФС затверджує Кабінет Міністрів України. Структуру апарату ДФС затверджує її

Голова за погодженням з Міністром фінансів. Штатний розпис, кошторис ДФС затверджує Голова ДФС за погодженням з Мінфіном.

ДФС є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, власні бланки, рахунки в органах Казначейства.

2.3.Організація діяльності митниць та митних постів

Митниця є митним органом, який у зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на органи доходів і зборів.

Митниця є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатку та бланк із зображенням Державного Герба України та із своїм найменуванням і діє відповідно до Конституції України, цього Кодексу, інших нормативно-правових актів та на підставі положення, яке затверджується наказом центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Митниця є територіальним органом центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, і підпорядковується йому. Не допускається втручання у діяльність митниць інших територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Митниця здійснює свою діяльність на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці (Автономна Республіка Крим; область; міста Київ, Севастополь). Окремі митниці можуть здійснювати свою діяльність на територіях двох чи більше адміністративно-територіальних одиниць або на всій території України.

Створення, реорганізація та ліквідація митниць здійснюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, в порядку, визначеному законом.

У населених пунктах, на залізничних станціях, в аеропортах, морських і річкових портах та інших об'єктах, розташованих у зоні діяльності митниці, в міру необхідності створюються її відокремлені структурні підрозділи (митні пости).

Митний пост є органом доходів і зборів, який входить до складу митниці як відокремлений структурний підрозділ і в зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на органи доходів і зборів.

Положення про митні пости затверджуються керівниками відповідних митниць.

Створення, реорганізація та ліквідація митних постів здійснюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, в порядку, визначеному законом.

Зони діяльності митних постів визначаються положеннями про ці пости.

Тема 3 Загальні положення про юридичну відповідальність

3.1 Поняття правопорушення, його види.

Правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність деліктоздатного суб'єкта, яка посягає на державний або громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законодавством передбачено юридичну відповідальність.

Правопорушення (проступок) характеризується низкою ознак. Це передусім діяння, поведінка, вчинок людини, дія чи бездіяльність, а також акт зовнішнього вияву ставлення особи до реальної діяльності інших людей, суспільства, держави. Закону непідвладні переконання, думки людей, якщо вони не знайшли зовнішнього вияву.

Діяння визнається правопорушенням за наявності чотирьох ознак: суспільної шкідливості, протиправності, вини та адміністративної караності.

Суспільна шкідливість дії чи бездіяльності означає, що вона заподіює або створює загрозу заподіянням шкоди об'єктам правової охорони, які передбачені нормами чинного законодавства.

Протиправність означає, що дію чи бездіяльність прямо заборонено адміністративно-правовими нормами. Ознака протиправності вказує також на неприпустимість аналогії закону, що сприяє зміцненню законності, виключає можливість притягнення до адміністративної відповідальності за діяння, не передбачені законодавством про адміністративні правопорушення.

Правопорушенням (проступком) може бути тільки винне діяння.

Вина полягає у психічному ставленні особи до діяння та його шкідливих наслідків і може бути умисною або необережною. Ступінь вини враховується при накладенні стягнення, при звільненні від відповідальності чи передачі матеріалів про правопорушення на розгляд.

Караність свідчить, що проступком визнається лише таке протиправне, винне діяння, за яке законодавством передбачено застосування адміністративних стягнень. Реалізація адміністративного стягнення не завжди супроводжує адміністративний проступок, але можливість застосування стягнення становить його обов'язкову властивість.

Розглянуті ознаки є найбільш характерними й істотними, притаманними будь-якому правопорушенню (проступку), характеризують фактичну підставу відповідальності і складають її матеріальне поняття. Останнє конкретизується в законодавстві у формі конкретних складів проступку, в яких законом передбачено необхідні і специфічні ознаки того чи іншого конкретного діяння.

Правопорушення класифікуються за двома головними підставами: *за їх характером і ступенем суспільної небезпеки.*

За характером правопорушення діляться на кримінальні, адміністративні, цивільні та дисциплінарні.

За ступенем суспільної небезпечності правопорушення характеризуються як злочини, до яких відносяться кримінальні правопорушення і провини, що включають адміністративні, цивільні та дисциплінарні правопорушення.

Злочином визнається передбачене кримінальним законодавством суспільно небезпечне діяння, що посягає на особистість, права і свободи громадян, правопорядок, економічну систему, власність, державне управління та інші значущі суспільні відносини.

Злочини характеризуються такими ознаками.

1. *Злочини* – найбільш суспільно небезпечні правопорушення. Їх особлива суспільна небезпека полягає в тому, що вони зазіхають на найбільш важливі та головні суспільні відносини та соціальні цінності, такі, як конституційний державний лад, життя і здоров'я громадян, їх права і свободи, правосуддя та ін. Злочини заподіюють людям і суспільству тяжка шкода .

2. *Суб'єктом злочину* можуть бути тільки деліктоздатні фізичні особи. Юридичні особи не можуть скоювати злочини і нести кримінальну відповідальність.

3. Перелік усіх злочинів зазначений у кримінальному законі - Кримінальному кодексі України. Правопорушення за своїми ознаками, хоча і підпадають під характеристику злочину, але не зазначені у Кримінальному кодексі діяння, не є злочинами.

4. Особа, яка вчинила злочин, є злочинцем. Вона підлягає кримінальному покаранню, визнається судимою, що тягне для неї певні негативні наслідки. Наприклад, судимість враховується при призначенні покарання, вчиненні нового злочину тощо.

5. Кримінальні правопорушення вчиняються незалежно від того, чи правопорушник перебуває у правових або інших відносинах з тією юридичною чи фізичною особою, щодо якої скоєно злочин. Кримінальне правопорушення породжує негативні, злочинні стосунки.

Проступки також є суспільно небезпечними діяннями. Проте їхній небезпечний вплив менш значний порівняно з кримінальними правопорушеннями. Об'єктами таких правопорушень є адміністративні, майнові і трудові відносини, що не несуть великої суспільної небезпеки. Так, *адміністративним правопорушенням* визнається протиправне винне діяння, що

посягає на державний або громадський порядок, ставлення власності, права і свободи громадян, порядок управління, за яке передбачена адміністративна відповідальність.

Адміністративне правопорушення характеризуються такими ознаками.

1. Об'єкт адміністративного правопорушення збігається з об'єктом кримінальних правопорушень. Однак саме діяння менш небезпечне, оскільки завдає меншої шкоди суспільним відносинам і соціальним цінностям. Так, наприклад, порушення правил пожежної безпеки може бути і кримінальним, і адміністративним правопорушенням. Кримінальним воно є в тому випадку, якщо спричинило заподіяння тяжкого або середньої тяжкості шкоди здоров'ю людини, або його смерть. До адміністративних належать правопорушення, що не призвели до названих наслідків.

2. Відповідальність за адміністративні правопорушення передбачена адміністративним, фінансовим, податковим, екологічним та іншим законодавством.

3. Адміністративні порушення можуть здійснюватися суб'єктами правопорушення, як правило, що не перебувають у правовідносинах з тими, чиї права порушені. Переважна їх кількість складають порушення правил дорожнього руху, пожежної безпеки, норм санітарії тощо.

Цивільні правопорушення – це незаконні діяння в області договірних та недоговорних майнових і пов'язаних з ними немайнових відносин. Вони характеризуються наступними рисами.

1. Немайнові відносини регулюються в основному нормами цивільного, сімейного та земельного законодавства.

2. Цивільні правопорушення виражаються, як правило, у невиконанні договірних зобов'язань, заподіянні майнової шкоди, укладанні угод, що суперечать закону.

3. Суб'єктами цивільних правопорушень можуть бути громадяни, підприємства, установи, інші юридичні особи та їх посадові особи.

4. Шкода, яка заподіюється цивільним правопорушенням, носить майновий характер і наноситься конкретній юридичній або фізичній особі. Вона являє собою зменшення кількості його матеріальних цінностей. Як правило, виражається в псуванні майна, неоплати за поставлені за договором товари, неповернення боргу і т.п.

6. Цивільним правопорушенням визнається також заподіяння нематеріальної, моральної шкоди, наприклад поширення не відповідних дійсності відомостей, що принижують честь і гідність людини, що ганьблять ділову репутацію господарюючої юридичної особи, або приватного підприємця.

Дисциплінарні правопорушення направлені проти трудової, службової, навчальної, військової дисципліни, завдають шкоди нормальному функціонуванню різних державних, господарських, навчальних та інших установ і підприємств.

Основні риси дисциплінарних правопорушень:

1. Вони здійснюються фізичними особами – працівниками підприємств та установ.

2. Суб'єкти цих правопорушень перебувають у трудових правовідносинах з юридичними особами або підприємцями без утворення юридичної особи, права яких порушуються.

3. Об'єктом трудових правопорушень є нормальна діяльність юридичних осіб, або відповідно до підприємців без утворення юридичної особи.

Виділяються також процесуальні, виконавчі та міжнародні правопорушення.

До *процесуальних* відносяться порушення норм кримінального, господарського та цивільного процесуального права. Вони виражаються в порушенні порядку проведення обшуку, подачі скарги, пред'явленні позову, заяві клопотання, передбаченим процесуальним законодавством. Суб'єктами цих правопорушень є юридичні та фізичні особи, які звертаються з позовом до судових органів, слідчі, а також учасники судового процесу.

Виконавчі правопорушення являють собою дії, що суперечать нормам кримінально-виконавчого права, законодавства про порядок виконання рішень судів у цивільних справах. Суб'єктами цих правопорушень є судові пристави-виконавці, працівники пенітенціарних установ, особи, які відбувають покарання у місцях позбавлення волі.

До *міжнародних* відносяться порушення норм міжнародного права і власних зобов'язань держав, що заподіюють шкоду іншим державам або світовій спільноті. Наприклад, злочинними є піратство, работоргівля, міжнародний тероризм та ін. До іншим міжнародним делікту відносяться порушення прав міжнародних представництв, торгових зобов'язань та ін.

Суб'єктами міжнародних правопорушень є фізичні та юридичні особи – підприємства та організації, а також в цілому держави, які не виконують норми міжнародного права, міждержавні договори та угоди.

3.2 Склад правопорушення

Правопорушення (проступки) розрізняються за специфічними ознаками, які характеризують їх об'єктивну і суб'єктивну сторони.

Склад правопорушення – це сукупність встановлених законом об'єктивних і суб'єктивних ознак, які характеризують діяння як адміністративне правопорушення (проступок). До складу правопорушення належать ознаки, які характеризують об'єкт, об'єктивну і суб'єктивну сторони та суб'єкта правопорушення.

Об'єкт правопорушення — це ті суспільні відносини, на які воно посягає. Проступок заподіює шкоду або створює загрозу її заподіяння суспільним відносинам, які і становлять об'єкт проступку. Залежно від ступеня узагальнення, рівня абстрактності розрізняють загальний, родовий та безпосередній об'єкти проступку.

Загальний об'єкт становить вся сукупність суспільних відносин, які охороняються законодавством.

Родовий об'єкт – це група однорідних або тотожних суспільних відносин, які охороняються комплексом правових норм. Правовими засобами охороняються суспільні відносини, які регулюються нормами різних галузей права: митного, адміністративного, фінансового, цивільного, трудового, екологічного та ін. Тому родові об'єкти проступків можуть бути, наприклад, у цивільних, трудових та інших правопорушеннях.

Різновидом родового є видовий об'єкт, тобто відокремлена група суспільних відносин, спільних для деяких проступків. Так, природоохоронні відносини, які являють собою об'єкт екологічних правопорушень, включають до себе групи відносин, спрямованих на охорону земель, надр, вод, лісів, повітря, тваринного світу.

Під *безпосереднім об'єктом* маються на увазі ті конкретні суспільні відносини, поставлені під охорону закону, яким заподіюється шкода правопорушенням, що підпадає під ознаки конкретного складу проступку.

Об'єктивну сторону правопорушення характеризують ознаки, які визначають акт зовнішньої поведінки правопорушника. До них належать діяння (дія чи бездіяльність), їх шкідливі наслідки, причинний зв'язок між діями і наслідками, місце, час, обстановка, спосіб, знаряддя та засоби вчинення проступку.

Основною і обов'язковою ознакою об'єктивної сторони є *протиправне діяння*, відсутність якого виключає склад будь-якого правопорушення. Всі інші ознаки мають факультативний характер. Так, *шкідливі наслідки* і *причинний зв'язок* обов'язкові лише в так званих матеріальних складах проступків (наприклад, дрібне розкрадання, пошкодження телефонів-автоматів, потрава посівів тощо). Більшість же правопорушень характеризується недодержанням різноманітних правил, коли діяння становить собою склад проступку незалежно від настання шкідливих наслідків. Це формальні склади (наприклад, порушення правил санітарних, митних, торгівлі, охорони громадського порядку тощо). Ці склади формулюються в диспозиціях статей відповідних нормативно-правових актів лише вказівкою на протиправну дію чи бездіяльність. В деяких випадках у

диспозиціях вказується тільки на шкідливі наслідки («пошкодження», «знищення», «псування» тощо), діяння ж розуміється само по собі.

Місце, час, обстановка, спосіб, знаряддя та засоби вчинення проступку можуть бути обов'язковими ознаками, якщо їх включено до конкретного складу проступку (наприклад, окремі діяння визнаються адміністративними правопорушеннями лише в разі вчинення їх у громадському місці, часто в диспозиціях вказується на спосіб вчинення проступку – грубе, злісне порушення, прихована передача тощо). В інших випадках вони можуть визнаватися обставинами, що пом'якшують або обтяжують відповідальність (наприклад, вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха або за інших надзвичайних обставин обтяжує адміністративну відповідальність).

Суб'єктивну сторону правопорушення становить пов'язаний з його вчиненням психічний стан особи. До ознак, які характеризують суб'єктивну сторону, належать вина, мотив і мета вчинення правопорушення.

Вина – основна і обов'язкова ознака суб'єктивної сторони будь-якого проступку. Це психічне ставлення особи до вчиненого нею суспільно шкідливого діяння і його наслідків, яке виявляється у формі умислу або необережності.

Правопорушення визнається вчиненим *умисно*, коли особа, яка його вчинила, усвідомлювала протиправний характер своєї дії (бездіяльності), передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх або свідомо допускала їх настання. Усвідомлення протиправного характеру діяння і передбачення шкідливих наслідків становлять інтелектуальні ознаки умислу, а бажання або свідоме допущення наслідків – вольову ознаку.

Правопорушення визнається вчиненим з *необережності*, коли особа, яка його вчинила, передбачала можливість настання шкідливих наслідків своєї дії (бездіяльності), але легковажно розраховувана на їх відвернення (самовпевненість), або не передбачала можливості настання таких наслідків, хоча повинна була і могла передбачити (недбалість). Якщо поняття умислу пов'язане з психічним ставленням особи до свого діяння і його наслідків, то

при визначенні необережності до уваги береться ставлення лише до шкідливих наслідків.

Мотив і мета правопорушення – факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу проступку. Під мотивом розуміється усвідомлене особою внутрішнє спонукання, яким вона керувалася при вчиненні проступку. Мета – це наслідок, результат, якого прагне досягти особа, вчиняючи адміністративне правопорушення.

Суб'єктом правопорушення визнається фізична особа, яка досягла на момент вчинення правопорушення віку юридичної відповідальності (за адміністративні, митні правопорушення та злочини – загальний вік відповідальності – 16 років). Ознаки, що характеризують суб'єкта проступку, поділяються на загальні і спеціальні. У наведеному визначенні названо *ознаки загальні*, тобто властиві будь-якому суб'єкту.

Суб'єктом проступку, по-перше, може бути фізична особа, людина. По-друге, ним може бути не будь-яка фізична особа, а тільки осудна. У законодавстві про адміністративні правопорушення не розкривається поняття осудності, воно впливає із визначення неосудності. Як вказано в ст. 20 КпАП, під неосудністю розуміється стан, в якому особа не могла усвідомлювати свої дії або керувати ними внаслідок хронічної душевної хвороби, тимчасового розладу душевної діяльності, слабоумства чи іншого хворобливого стану. Виходячи з цього, можна зробити висновок про те, що осудність — це здатність особи усвідомлювати свої дії і керувати ними, нести за них відповідальність. По-третє, суб'єктом проступку може бути особа, яка на момент вчинення правопорушення досягла шістнадцятирічного віку.

Крім загальних ознак, у конкретних складах адміністративних правопорушень суб'єкт може характеризуватися ще й додатковими, специфічними властивостями. Такі суб'єкти називаються *спеціальними*. До них можна віднести, наприклад, посадових осіб, водіїв, керівників, капітанів суден, батьків, військовозобов'язаних тощо. У деяких статтях, які характеризують правопорушення спеціальний суб'єкт не називається, хоча мається на увазі.

Окремі властивості особи не входять до складу проступку, але є важливими для визначення характеру і меж відповідальності за вчинене правопорушення. Це неповнолітні; військовослужбовці та інші особи, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів; іноземні громадяни і особи без громадянства; особи, для яких полювання є основним джерелом існування.

Наприклад, у ст.ст. 13–15 КпАП встановлено особливості адміністративної відповідальності деяких з перелічених осіб. Так, до неповнолітніх у віці від шістнадцяти до вісімнадцяти років за вчинення адміністративних правопорушень застосовуються заходи, передбачені ст. 241 КУпАП. В окремих випадках неповнолітні згідно з ч. 2 ст. 13 КпАП можуть нести адміністративну відповідальність на загальних підставах (у разі вчинення дрібного розкрадання, дрібного хуліганства, порушення окремих правил дорожнього руху, стрільби з вогнепальної зброї в населених пунктах, злісної непокори тощо). Однак і у цих випадках не виключається застосування заходів, передбачених ст. 241 КпАП. Виняток становлять справи про злісну непокору (ст. 185 КпАП). До неповнолітніх не може бути застосовано адміністративний арешт.

Посадові особи підлягають адміністративній відповідальності за недодержання правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків (ст. 14 КпАП), тобто вони підлягають відповідальності не стільки за порушення певних правил власними діями, скільки за нерозпорядливість, незабезпечення виконання цих правил іншими особами, зокрема підлеглими. Посадові особи несуть підвищену адміністративну відповідальність порівняно з громадянами, до яких застосовуються лише два види стягнень – попередження і штраф.

Стаття 15 КпАП передбачає особливості відповідальності за адміністративні правопорушення військовослужбовців і призваних на збори військовозобов'язаних, а також осіб рядового і начальницького складів органів внутрішніх справ. Ці особи несуть відповідальність за адміністративні проступки за дисциплінарними статутами, тобто дисциплінарну

відповідальність. В окремих випадках їх може бути притягнуто до адміністративної відповідальності – за порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, правил полювання, рибальства та охорони рибних запасів, митних правил, вчинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією, неправомірне використання державного майна, невжиття заходів щодо окремої ухвали суду чи окремої постанови судді, щодо подання органу дізнання, слідчого або протесту, припису чи подання прокурора, ухилення від виконання законних вимог прокурора і за контрабанду, але за ці проступки до них не можуть бути застосовані такі стягнення, як виправні роботи і адміністративний арешт.

При порушенні правил дорожнього руху водіями транспортних засобів Збройних Сил України або інших утворених відповідно до законів України військових формувань – військовослужбовцями строкової служби штрафи як адміністративне стягнення до них не застосовуються. До зазначених осіб як захід адміністративного стягнення застосовується попередження.

Іноземні громадяни і особи без громадянства, якщо вони не мають дипломатичного імунітету, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. До них може бути застосовано і таке стягнення, як адміністративне видворення за межі України.

Законом «Про статус народних депутатів України» закріплені особливості адміністративної відповідальності народних депутатів України та депутатів місцевих рад. Так, ст. 27 цього Закону передбачає, що застосування до них заходів адміністративного впливу, які накладаються у судовому порядку, допускається лише за згодою Верховної Ради України. Однак ст. 80 Конституції України, яка гарантує депутатську недоторканність, говорить, що народні депутати України не можуть бути без згоди Верховної Ради України притягнені до кримінальної відповідальності, затримані чи заарештовані.

Ознаки, які характеризують об'єкт, об'єктивну і суб'єктивну сторони, суб'єкта правопорушення, є основними. Крім них, встановлено додаткові ознаки, які підвищують ступінь суспільної шкідливості основного складу і

називаються кваліфікуючими. До таких обставин належать, наприклад, повторне вчинення однорідного правопорушення, наявність шкідливих наслідків, вчинення правопорушення певним суб'єктом, грубість або систематичність порушення та ін. Наявність кваліфікуючих ознак підвищує відповідальність за правопорушення.

3.3 Поняття і види юридичної відповідальності

Юридична відповідальність – це передбачені нормами права і здійснювані в правових відносинах у процесуальному порядку уповноваженими державою суб'єктами засоби державного примусу до особи, яка вчинила правопорушення, що тягне для неї обов'язок зазнавати несприятливих наслідків особистого, майнового або організаційного характеру, вид і міра яких передбачені санкціями правових норм. Специфіка юридичної відповідальності полягає в тому, що вона перш за все завжди оцінює минуле, тобто це відповідальність за дію, яка вже була вчинена. Юридична відповідальність встановлюється за порушення юридичних норм, а не за їх виконання. Така відповідальність може встановлюватися і здійснюватися лише державою з притаманною їй можливістю використовувати заходи державно-владного примусу. Ознаки юридичної відповідальності:

1. Це завжди офіційна негативна оцінка (засудження) з боку суспільства і держави поведінки правопорушника. Це засудження має вираз офіційного правозастосовного акта, виданого від імені держави її уповноваженим органом.

2. Обов'язкова наявність визначених законом фактичних підстав, застосування тільки за реально вчинене правопорушення (юридичний факт), що містить у собі всі ознаки складу певного виду правопорушення.

3. Наявність юридичних підстав, тобто юридичної основи – закріплених в законодавстві правових норм.

4. Пов'язана з державним примусом у формах каральних і правовідновлюючих заходів, які також відображені в правозастосовному акті.

Тобто, відповідальність тягне за собою застосування до правопорушника з боку держави певних негативних для нього санкцій, обмежень майнового, особистого чи організаційного характеру з метою охорони правопорядку, що здійснюється шляхом примусового поновлення порушених прав та покарання правопорушника.

5. Застосовується лише до суб'єктів (фізичних та юридичних осіб), винних у вчиненні конкретного правопорушення власними діями.

6. Здійснюється виключно уповноваженими державою компетентними органами відповідно до приписів матеріальних і процесуальних правових норм.

7. Здійснюється уповноваженими органами в рамках правозастосовної діяльності з додержанням процесуальних форм – особливого процесуального порядку, встановленого процесуальним законом. Саме в рамках процесуальних відносин здійснюються всі заходи юридичної відповідальності.

Цілі юридичної відповідальності можна поділяти на такі, що мають загально соціальне та індивідуальне (для конкретного правопорушника) значення. Загальносоціальна мета юридичної відповідальності полягає в охороні існуючого ладу та суспільного порядку. Конкретна (щодо правопорушника) мета юридичної відповідальності – державне примушування особи поводитись у будь-яких правових ситуаціях відповідно до встановленого законом правового порядку шляхом покарання винного, визначення правових наслідків для нього. До загальносоціальних цілей можна віднести: 1) захист правопорядку – спрямована на підтримування суспільства як цілісного організму в стійкому стані, в якому його розвиток, динаміка спрямовані відповідно до його головних правових вимог; 2) забезпечення(гарантування) принципу непорушності прав і свобод людини і громадянина; 3) запобігання злочинності, її профілактика шляхом правового виховання та правової пропаганди, просвітницької діяльності. До індивідуальних цілей юридичної відповідальності можна віднести наступні:

1. Відновлення порушених суб'єктивних прав і свобод суб'єктів права – фізичних і юридичних осіб. На рівні конкретного охоронного правовідношення

юридична відповідальність не може бути звужена тільки до відплати правопорушнику за скоєне ним. Головним для особи, чиї права і інтереси порушено, полягає в їх поновленні, створенні впевненості людини в тому, що держава, притягуючи до відповідальності правопорушника, гарантує охорону, захист і поновлення порушеного протиправною поведінкою стану особи.

2. Компенсація особі завданої їй правопорушенням матеріальної і моральної шкоди.

3. Покарання правопорушника. Це завжди державно-примусове, законне обмеження прав винної особи, яке виражається в позбавленні її певних особистих, матеріальних або духовних цінностей, що їй належали. Але покарання правопорушника не може бути самоціллю держави і суспільства.

4. Попередження вчинення нових правопорушень конкретною винною особою.

Мета юридичної відповідальності виявляється на рівні конкретних галузей права, що містять у собі певні правові можливості реагування на правопорушення. Метою покарання за кримінальним правом є не тільки кара, а й виправлення. Метою матеріальної відповідальності є компенсація (відшкодування) шкоди. Заходи матеріальної відповідальності є правовідновлюючими, тому їх неможливо замінити іншими заходами, а особа, яка завдала шкоди, зобов'язана їх відшкодувати. Мета дисциплінарної відповідальності – забезпечення трудової дисципліни, а доцільність її застосування визначається самим роботодавцем. Заходи дисциплінарної відповідальності є насамперед каральними. Принципи юридичної відповідальності – це такі вимоги до неї, які визначають її зміст, функції, підстави, гарантії, процедури здійснення. Принцип справедливості передбачає, що:

1. Підстави притягнення до юридичної відповідальності та її здійснення визнаються рівними для всіх суб'єктів, які вчинили однакові правопорушення.

2. Юридична відповідальність спрямована на поновлення прав, свобод і законних інтересів, порушених винною особою або ж державою.

3. Санкція завжди має відповідати рівню соціальної небезпечності, тяжкості протиправного вчинку.

4. За вчинене правопорушення повинна відповідати тільки та особа, яка його вчинила, за умов, що її вину доведено.

5. Не має зворотної сили закон, що встановлює чи посилює відповідальність.

6. Урахування всіх обставин, що обтяжують чи пом'якшують відповідальність.

7. Визначені заходи відповідальності не повинні мати ціль приниження людської гідності (принцип гуманізму – виключення вибору жорстких, негуманних заходів впливу на винну особу).

8. Недопустимість подвійної відповідальності – застосування до винної особи лише одного покарання за вчинення нею одного правопорушення. Принцип законності передбачає, що: 1) лише ті діяння, які на даний час прямо передбачені чинним законодавством, розглядаються як правопорушення; 2) притягнення суб'єкта до юридичної відповідальності можливе тільки за реально вчинене діяння, а не за намір його вчинити ; винна особа повинна бути деліктоздатною; 3) заходи відповідальності мають застосовуватися виключно в межах санкцій охоронних норм права. 4) притягувати до відповідальності мають право тільки уповноважені суб'єкти, які повинні додержуватися вимог детально зафіксованих у законах. Принцип невідворотності передбачає, що: 1) правопорушення повинно неминуче за будь-яких умов тягти за собою відповідальність правопорушника; 2) без законних підстав ніхто не може бути звільнений від відповідальності ні за яких умов. Принцип доцільності передбачає, що:

1) заходи покарання мають відповідати тяжкості вчиненого правопорушення;

2) правоохоронні та судові органи мають право обирати та застосовувати найбільш доцільні заходи впливу до винної особи. Це дає можливість

максимально досягти цілей відповідальності(корекція поведінки винного, перевиховання);

3) державні органи мають обов'язок вирішувати питання про можливість пом'якшення мір відповідальності або відмову від їх застосування, якщо можливо досягти мети юридичної відповідальності.

Залежно від галузевої належності норми розрізняють такі види відповідальності.

Конституційна відповідальність. Ця відповідальність настає за невиконання приписів Конституції, інших конституційних актів держави і спрямована на захист конституції шляхом застосування конституційних санкцій. Суб'єктами конституційної відповідальності є органи держави, посадові особи, органи місцевого самоврядування, громадяни України та їх об'єднання. Приклад конституційної відповідальності – відставка президента в порядку імпічменту, розпуск політичної партії, дострокове припинення повноважень державних органів та ін.

Кримінальна відповідальність. Особливістю кримінальної відповідальності є застосування до винної у вчиненні злочину фізичної особи певного виду і міри кримінального покарання, передбаченого кримінальним законом. Кримінальна відповідальність передбачається КК України, який закріплює вичерпний перелік діянь, що визнаються злочинами. Юридичною підставою застосування є тільки злочин. Ця відповідальність застосовується тільки в судовому порядку та тягне за собою застосування до винної особи санкцій, перелік яких також обмежено законом. Кримінальна відповідальність призначається судом на підставі матеріального і процесуального закону (Кримінальний кодекс України та Кримінально- процесуальний кодекс України), де кримінально-процесуальний закон регламентує процедуру притягнення до кримінальної відповідальності, обов'язковість виконання всіх стадій кримінального розслідування з обов'язковим дотриманням принципу презумпції невинуватості. Кримінальна відповідальність тягне за законом стан

судимості засудженого після відбуття ним покарання, а також законом визначено чіткі строки притягнення до кримінальної відповідальності.

Адміністративна відповідальність. Застосовується за адміністративні правопорушення. Особливістю адміністративної відповідальності є те, що підставою її застосування є проступки, що порушують правила, котрі діють у сфері державного управління та інших сферах (митниця, торгівля та ін.), урегульованих адміністративною та іншими галузями законодавства. Суб'єктами, уповноваженими накладати адміністративні стягнення, є органи державного управління, їх посадові особи та суди. Суб'єктами адміністративних правопорушень є винні фізичні особи, які досягли 16 – річного віку, та не підпорядковані по службі органам державного управління. Можливим також є притягнення посадових осіб за невиконання або неналежне виконання покладених обов'язків. За вчинення адміністративного правопорушення уповноваженими органами накладаються стягнення, перелік яких закріплено в законодавстві. Також застосування адміністративної відповідальності не тягне за собою судимості.

Цивільно-правова відповідальність. Ця відповідальність настає за вчинення цивільно-правового делікту, та полягає в накладенні стягнень на дієздатну фізичну чи юридичну особу з метою відшкодування збитків замайнову шкоду, завдану як у межах укладеного договору, так і поза ним, а також поновлення порушеного правового становища особи та примусового виконання правового обов'язку. Цивільно-правові стягнення накладаються і за порушення особистих немайнових прав, які полягають у приниженні честі, гідності та ділової репутації особи.

Дисциплінарна відповідальність. Така відповідальність може застосовуватись до випадків порушення правил дисципліни – трудової, навчальної, військової, службової. Застосовується така відповідальність згідно з нормами трудового законодавства та нормами інших галузей законодавства. В деяких сферах (залізничний, повітряний транспорт, органи внутрішніх справ, оборона) заходи і підстави дисциплінарної відповідальності передбачено

дисциплінарними статутами і положеннями. Матеріальна відповідальність. Це обов'язок кожної із сторін трудових правовідносин (працівника і власника) відшкодувати майнову шкоду іншій стороні внаслідок невиконання або неналежного виконання трудових обов'язків у встановленому законом розмірі та порядку. Міра матеріальної відповідальності це грошове стягнення.

3.4 Види стягнень (покарань) за вчинення правопорушень

Адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.

За вчинення адміністративних правопорушень можуть застосовуватись такі адміністративні стягнення:

1. Попередження. Попередження як захід адміністративного стягнення виноситься в письмовій формі. У передбачених законом випадках попередження фіксується іншим установленим способом

2. Штраф. Штраф є грошовим стягненням, що накладається на громадян, посадових та юридичних осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, встановлених цим Кодексом та іншими законами України.

2-¹. Штрафні бали. Штрафні бали є стягненням, що накладається на громадян за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, установлені цим Кодексом. Кожному громадянину, який має право керування транспортним засобом, щороку з початку року (з дня отримання права керування транспортним засобом) і до кінця року нараховується 150 балів. У разі фіксації правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі від загальної кількості балів громадянина, який вчинив правопорушення, вираховується кількість штрафних балів, передбачених відповідною статтею Особливої

частини цього Кодексу. У разі якщо розмір стягнення у вигляді штрафних балів перевищує залишок балів громадянина, штрафні бали накладаються відповідно до залишку незалежно від розміру штрафних балів, зазначених у відповідній статті Кодексу про адміністративні правопорушення.

3. Оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення. Оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в його примусовому вилученні за рішенням суду і наступній реалізації з передачею вирученої суми колишньому власникові з відрахуванням витрат по реалізації вилученого предмета.

4. Конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення. Конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в примусовій безоплатній передачі цього предмета у власність держави за рішенням суду. Конфісковано може бути лише предмет, який є у приватній власності порушника, якщо інше не передбачено законами України.

5. Позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання). Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

5-¹. Громадські роботи. Громадські роботи полягають у виконанні особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування.

Громадські роботи призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею) на строк від двадцяти до шістдесяти годин і відбуваються не більш як чотири години на день.

6. Виправні роботи. Виправні роботи застосовуються на строк до двох місяців з відбуванням їх за місцем постійної роботи особи, яка вчинила

адміністративне правопорушення, і з відрахуванням до двадцяти процентів її заробітку в доход держави. Виправні роботи призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею).

7. Адміністративний арешт. Адміністративний арешт встановлюється і застосовується лише у виняткових випадках за окремі види адміністративних правопорушень на строк до п'ятнадцяти діб. Адміністративний арешт призначається районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею).

8. Арешт з утриманням на гауптвахті. Арешт з утриманням на гауптвахті встановлюється і застосовується лише у виключних випадках за окремі види військових адміністративних правопорушень на строк до десяти діб. Арешт з утриманням на гауптвахті призначається районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею).

Законами України може бути встановлено й інші, крім зазначених у цій статті, види адміністративних стягнень. Законами України може бути передбачено адміністративне видворення за межі України іноземців і осіб без громадянства за вчинення адміністративних правопорушень, які грубо порушують правопорядок.

Покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого. Покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами. Покарання не має на меті завдати фізичних страждань або принизити людську гідність.

До осіб, визнаних винними у вчиненні злочину, судом можуть бути застосовані такі види покарань:

1. Штраф.

2. Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу. Засуджена за тяжкий чи особливо тяжкий злочин особа, яка має військове, спеціальне звання, ранг, чин або кваліфікаційний клас,

може бути позбавлена за вироком суду цього звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.

3. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

4. Громадські роботи.

5. Виправні роботи.

6. Службові обмеження для військовослужбовців. Покарання у виді службового обмеження застосовується до засуджених військовослужбовців, крім військовослужбовців строкової служби, на строк від шести місяців до двох років у випадках, передбачених цим Кодексом, а також у випадках, коли суд, враховуючи обставини справи та особу засудженого, вважатиме за можливе замість обмеження волі чи позбавлення волі на строк не більше двох років призначити службове обмеження на той самий строк. Із суми грошового забезпечення засудженого до службового обмеження провадиться відрахування в доход держави у розмірі, встановленому вироком суду, в межах від десяти до двадцяти відсотків. Під час відбування цього покарання засуджений не може бути підвищений за посадою, у військовому званні, а строк покарання не зараховується йому в строк вислуги років для присвоєння чергового військового звання.

7. Конфіскація майна. Покарання у виді конфіскації майна полягає в примусовому безоплатному вилученні у власність держави всього або частини майна, яке є власністю засудженого. Якщо конфіскується частина майна, суд повинен зазначити, яка саме частина майна конфіскується, або перелічити предмети, що конфіскуються. Конфіскація майна встановлюється за тяжкі та особливо тяжкі корисливі злочини, а також за злочини проти основ національної безпеки України та громадської безпеки незалежно від ступеня їх тяжкості і може бути призначена лише у випадках, спеціально передбачених в Особливій частині цього Кодексу.

8. Арешт. Покарання у виді арешту полягає в триманні засудженого в умовах ізоляції і встановлюється на строк від одного до шести місяців

9. Обмеження волі. Покарання у виді обмеження волі полягає у триманні особи в кримінально-виконавчих установах відкритого типу без ізоляції від суспільства в умовах здійснення за нею нагляду з обов'язковим залученням засудженого до праці. Обмеження волі не застосовується до неповнолітніх, вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до чотирнадцяти років, до осіб, що досягли пенсійного віку, військовослужбовців строкової служби та до інвалідів першої і другої групи.

10. Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. Покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні призначається військовослужбовцям строкової служби, військовослужбовцям, які проходять військову службу за контрактом, особам офіцерського складу, які проходять кадрову військову службу, особам офіцерського складу, які проходять військову службу за призовом, військовослужбовцям, призваним на військову службу під час мобілізації, на особливий період (крім військовослужбовців-жінок), на строк від шести місяців до двох років у випадках, передбачених цим Кодексом, а також якщо суд, враховуючи обставини справи та особу засудженого, вважатиме за можливе замінити позбавлення волі на строк не більше двох років триманням у дисциплінарному батальйоні на той самий строк.

11. Позбавлення волі на певний строк. Покарання у виді позбавлення волі полягає в ізоляції засудженого та поміщенні його на певний строк до кримінально-виконавчої установи закритого типу.

12. Довічне позбавлення волі. Довічне позбавлення волі встановлюється за вчинення особливо тяжких злочинів і застосовується лише у випадках, спеціально передбачених цим Кодексом, якщо суд не вважає за можливе застосовувати позбавлення волі на певний строк.

Тема 4 Загальні положення щодо порушень митних правил та відповідальності за них

4.1 Правове регулювання та види відповідальності за порушення митних правил

Порушення митних правил за своїм характером і змістом є адміністративними правопорушеннями, підстави і порядок притягнення за які регламентується МК України, а в частині, що не регулюється ним, законодавством України про адміністративні правопорушення. Порушеннями митних правил визнаються протиправні винні (умисні або з необережності) дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений законодавством України порядок переміщення товарів і транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх органам доходів і зборів для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем або контроль за якими покладено на органи доходів і зборів МКУ чи іншими законами України, і за які МК України передбачена адміністративна відповідальність. Адміністративна відповідальність за порушення митних правил настає в разі, якщо ці правопорушення не тягнуть за собою кримінальну відповідальність, що передбачено ст. 458 МКУ. Суб'єктами адміністративної відповідальності за порушення митних правил можуть бути громадяни, які на момент вчинення такого правопорушення досягли 16-річного віку, а при вчиненні порушень митних правил підприємствами - посадові особи цих підприємств. Посадові особи, відповідно до ст. 14 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КупАП) підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, зв'язані з недодержанням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, природи, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків. При цьому безпосереднім правопорушником може бути не сама посадова особа, а інші, зокрема, підлеглі

їй особи. Крім цього, варто зазначити, що Іноземці і особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах з громадянами України. Питання про відповідальність за адміністративні правопорушення, вчинені на території України іноземцями, які згідно з чинними законами та міжнародними договорами України користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, вирішуються дипломатичним шляхом. Відповідно до ч. 2 ст. 160 МКУ перевізники несуть відповідальність за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю шляхом подання органу доходів і зборів як підстави для переміщення цих товарів документів, що містять неправдиві відомості (стаття 483 цього Кодексу), виключно у разі якщо ці відомості стосуються кількості вантажних місць, їх маркування та номерів, а перевізниками не вжито заходів до перевірки правдивості зазначених відомостей або у разі неможливості такої перевірки не внесено відповідного запису до міжнародної автомобільної накладної (CMR). Основними видами адміністративних стягнень, визначених МКУ є: 1) Попередження, яке є офіційним попередженням правопорушника стосовно недопустимості таких діянь у майбутньому. Попередження виноситься у формі постанови про накладення адміністративного стягнення. 2) Штраф, який полягає у покладенні на особу, яка притягується до адміністративної відповідальності за таке правопорушення, обов'язку сплатити до державного бюджету грошові кошти у сумі, яка визначається МКУ залежно від виду та характеру вчиненого правопорушення. Сплата штрафу, якщо при цьому не застосовується адміністративне стягнення у вигляді конфіскації товарів, транспортних засобів, зазначених у пункті 3 статті 461 МКУ, не звільняє особу, яка вчинила порушення митних правил, від сплати митних платежів, крім випадків, передбачених цим Кодексом. 3) конфіскація товарів, транспортних засобів комерційного призначення - безпосередніх предметів порушення митних правил, товарів, транспортних засобів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для

приховування товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю (крім транспортних засобів комерційного призначення, які використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України за визначеними маршрутами та рейсами, що здійснюються відповідно до розкладу руху на підставі міжнародних договорів, укладених відповідно до закону), а також транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза місцем розташування митного органу. Конфіскація як адміністративне стягнення за порушення митних правил полягає у примусовому вилученні товарів, транспортних засобів, зазначених у пункті 3 статті 461 МКУ, і безоплатній передачі їх у власність держави. При цьому моторні транспортні засоби та несамохідні транспортні засоби, що буксируються ними, розглядаються як самостійні об'єкти конфіскації. При цьому варто пам'ятати, що п попередження та штраф можуть застосовуватися тільки як основні адміністративні стягнення за порушення митних правил. Конфіскація товарів, транспортних засобів, зазначених у пункті 3 статті 461 МКУ, може застосовуватися як основне і як додаткове адміністративне стягнення. За одне і те саме порушення митних правил може накладатися тільки основне або основне і додаткове адміністративні стягнення. Якщо статтею, якою встановлюється адміністративна відповідальність за порушення митних правил, передбачається основне і додаткове адміністративні стягнення, застосування лише додаткового адміністративного стягнення без основного не допускається, крім випадку, передбаченого частиною третьою статті 467 МКУ, тобто у разі закриття кримінального провадження, але за наявності в діях правопорушника ознак порушення митних правил, Варто зазначити, що конфіскація може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, що визначаються МКУ та іншими законами України та застосовується незалежно від того, чи є ці товари, транспортні засоби власністю особи, яка вчинила правопорушення. Якщо справи про порушення митних правил розглядаються органами доходів і зборів, категорії яких визначені ст.

522 МКУ, адміністративне стягнення за порушення митних правил може бути накладено не пізніше, ніж через шість місяців з дня вчинення правопорушення, а у разі розгляду органами доходів і зборів справ про триваючі порушення митних правил, у тому числі передбачені статтями 469 (Неправомірні операції з товарами, митне оформлення яких не закінчено, або з товарами, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем), 477 (Порушення встановленого законодавством порядку ввезення товарів на територію вільної митної зони, вивезення товарів за межі цієї території та/або встановленого законодавством порядку проведення операцій з товарами, поміщеними в режим вільної митної зони), 478 (Порушення порядку зберігання товарів на митних складах та здійснення операцій із цими товарами), 479 (Порушення порядку або строків розпорядження товарами, розміщеними у магазині безмитної торгівлі), 480 (Порушення порядку здійснення операцій з переробки товарів), 481 (Перевищення строку тимчасового ввезення або тимчасового вивезення товарів), 485 (Дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів) МКУ Кодексу, - не пізніше, ніж через шість місяців з дня виявлення цих правопорушень. Крім цього, у разі закриття кримінального провадження, але за наявності в діях правопорушника ознак порушення митних правил, адміністративні стягнення за порушення митних правил може бути накладено не пізніше ніж через три місяці з дня прийняття рішення про закриття кримінального провадження, але не пізніше ніж через два роки з дня вчинення правопорушення. Провадження у справі про порушення митних правил вважається розпочатим з моменту складення протоколу про порушення митних правил. Посадова особа при розгляді справи про порушення митних правил зобов'язана з'ясувати: чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна дана особа в його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи є обставини, що пом'якшують та/або обтяжують відповідальність, чи є підстави для звільнення особи, що вчинила

правопорушення, від адміністративної відповідальності, а також з'ясувати інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Підставами для порушення справи про порушення митних правил є: 1) безпосереднє виявлення посадовими особами органу доходів і зборів порушення митних правил; 2) офіційні письмові повідомлення про вчинення особою порушення митних правил, отримані від правоохоронних органів, а також органів, що здійснюють види контролю, зазначені у частині першій статті 319 МКУ, тобто санітарно-епідеміологічний, ветеринарно-санітарний, фіто санітарний екологічний, радіологічний; 3) офіційні письмові повідомлення про вчинення порушення митних правил, отримані від митних та правоохоронних органів іноземних держав, а також від міжнародних організацій. Варто також звернути увагу на те, що Вчинення порушень митних правил, передбачених: частиною третьою статті 469 – Видача без дозволу органу доходів і зборів або втрата товарів, митне оформлення яких не закінчено, або товарів, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем на складі тимчасового зберігання, на складі організації - отримувача гуманітарної допомоги або на митному складі; статтею 470 – Недоставлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення та документів до органу доходів і зборів призначення, видача їх без дозволу органу доходів і зборів або втрата; частиною третьою статті 478 – Видача без дозволу органу доходів і зборів або втрата товарів, що зберігаються в режимі митного складу на митних складах, статтею 481 – Перевищення строку тимчасового ввезення або тимчасового вивезення товарів, - внаслідок аварії, дії обставин непереборної сили або протиправних дій третіх осіб, що підтверджується відповідними документами, а також допущення у митній декларації помилок, які не призвели до неправомірного звільнення від сплати митних платежів або зменшення їх розміру, до незабезпечення дотримання заходів тарифного та/або нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, якщо такі помилки не допускаються систематично (тобто більше двох разів протягом місяця, крім

орфографічних помилок), не тягне за собою адміністративної відповідальності, передбаченої МКУ.

2. Види стягнень за порушення митних правил

За порушення митних правил можуть бути накладені такі адміністративні стягнення:

1) попередження;

2) штраф;

3) конфіскація товарів, транспортних засобів комерційного призначення - безпосередніх предметів порушення митних правил, товарів, транспортних засобів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю (крім транспортних засобів комерційного призначення, які використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України за визначеними маршрутами та рейсами, що здійснюються відповідно до розкладу руху на підставі міжнародних договорів, укладених відповідно до закону), а також транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза місцем розташування митного органу.

Попередження та штраф можуть застосовуватися тільки як основні адміністративні стягнення за порушення митних правил. Конфіскація товарів, транспортних засобів, зазначених у пункті 3 статті 461 Митного Кодексу, може застосовуватися як основне і як додаткове адміністративне стягнення. За одне і те саме порушення митних правил може накладатися тільки основне або основне і додаткове адміністративні стягнення. Якщо статтею, якою встановлюється адміністративна відповідальність за порушення митних правил, передбачається основне і додаткове адміністративні стягнення, застосування лише додаткового адміністративного стягнення без основного не допускається,

крім випадку, передбачено частиною третьою статті 467 Митного кодексу, яка визначає, що у разі закриття кримінального провадження, але за наявності в діях правопорушника ознак порушення митних правил, адміністративні стягнення за порушення митних правил може бути накладено не пізніше ніж через три місяці з дня прийняття рішення про закриття кримінального провадження, але не пізніше ніж через два роки з дня вчинення правопорушення.

Попередження як адміністративне стягнення за порушення митних правил є офіційним попередженням правопорушника стосовно недопустимості таких діянь у майбутньому. Попередження виноситься у формі постанови про накладення адміністративного стягнення.

Штраф як адміністративне стягнення за порушення митних правил полягає у покладенні на особу, яка притягується до адміністративної відповідальності за таке правопорушення, обов'язку сплатити до державного бюджету грошові кошти у сумі, яка визначається цим Кодексом залежно від виду та характеру вчиненого правопорушення. Сплата штрафу, якщо при цьому не застосовується адміністративне стягнення у вигляді конфіскації товарів, транспортних засобів, зазначених у пункті 3 статті 461 Митного Кодексу, не звільняє особу, яка вчинила порушення митних правил, від сплати митних платежів, крім випадків, передбачених Митним кодексом.

Конфіскація як адміністративне стягнення за порушення митних правил полягає у примусовому вилученні товарів, транспортних засобів, зазначених у пункті 3 статті 461 Митного кодексу, і безоплатній передачі їх у власність держави. При цьому моторні транспортні засоби та несамохідні транспортні засоби, що буксируються ними, розглядаються як самостійні об'єкти конфіскації. Конфіскація може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, що визначаються цим Кодексом та іншими законами України. Конфіскація товарів, транспортних засобів, зазначених у пункті 3 статті 461 Митного кодексу, застосовується незалежно від того, чи є ці товари, транспортні засоби власністю особи, яка вчинила правопорушення.

Адміністративні стягнення за порушення митних правил не може бути застосовано інакше, як на підставі та в порядку, що встановлені цим Кодексом та іншими законами України. Додержання органами доходів і зборів вимог закону в разі застосування адміністративних стягнень за порушення митних правил забезпечується здійсненням систематичного контролю з боку органів вищого рівня та їх посадових осіб, правом оскарження постанов у справах про порушення митних правил та іншими заходами, передбаченими законодавством України.

4.3 Строки накладення адміністративних стягнень

Відповідно до положення ч. 1 ст. 467 Митного кодексу, якщо справи про порушення митних правил відповідно до статті 522 цього Кодексу розглядаються органами доходів і зборів, адміністративне стягнення за порушення митних правил може бути накладено не пізніше, ніж через шість місяців з дня вчинення правопорушення. Зазначена стаття передбачає, що органи доходів і зборів розглядають справи про порушення митних правил, а саме:

1. Порушення режиму зони митного контролю (ст. 468);
2. Неправомірні операції з товарами, митне оформлення яких не закінчено, або з товарами, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем (ст. 469);
3. Недоставлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення та документів до органу доходів і зборів призначення, видача їх без дозволу органу доходів і зборів або втрата (ст. 470);
4. Перешкоджання посадовій особі органу доходів і зборів в доступі до товарів, транспортних засобів, документів (ст. 474);
5. Неподання органу доходів і зборів звітності щодо товарів, які перебувають під митним контролем (ст. 475);

6. Порушення встановленого законодавством порядку ввезення товарів на територію вільної митної зони, вивезення товарів за межі цієї території та/або встановленого законодавством порядку проведення операцій з товарами, поміщеними в режим вільної митної зони (ст. 477);

7. Порушення порядку зберігання товарів на митних складах та здійснення операцій із цими товарами (ст. 478);

8. Порушення порядку або строків розпорядження товарами, розміщеними у магазині безмитної торгівлі (ст. 479);

9. Порушення порядку здійснення операцій з переробки товарів (ст. 480);

10. Перевищення строку тимчасового ввезення або тимчасового вивезення товарів (ст. 481);

11. Дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів.

У разі розгляду органами доходів і зборів справ про триваючі порушення митних правил, у тому числі передбачені статтями 469, 477-481, 485 цього Кодексу, - не пізніше, ніж через шість місяців з дня виявлення цих правопорушень.

Якщо справи про порушення митних правил відповідно до статті 522 Митного кодексу розглядаються судами (суддями), адміністративне стягнення за порушення митних правил може бути накладено не пізніше, ніж через шість місяців з дня вчинення правопорушення. Відповідно до ст. 522 Митного кодексу судами розглядаються такі справи про митні правопорушення:

1. Порушення порядку проходження митного контролю в зонах (коридорах) спрощеного митного контролю (ст. 471);

2. Недекларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення (ст. 472);

3. Пересилання через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях товарів, заборонених до такого пересилання (ст. 473);

4. Переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності (ст. 476);

5. Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем (ст. 482);

6. Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю (ст. 483);

7. Зберігання, перевезення чи придбання товарів, транспортних засобів комерційного призначення, ввезених на митну територію України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю (ст. 484);

8. Усі справи про порушення митних правил, вчинені особами, які не досягли 18-річного віку.

В разі розгляду судами (суддями) справ про триваючі порушення митних правил, у тому числі передбачені статтями 469, 477-485 Митного кодексу, - не пізніше, ніж через шість місяців з дня виявлення цих правопорушень.

Справа про порушення митних правил розглядається у п'ятнадцятиденний строк з дня отримання посадовою особою органу доходів і зборів або судом (суддею) матеріалів, необхідних для вирішення справи.

Від імені митниць справи про порушення митних правил розглядаються керівниками цих митниць або їх заступниками, а від імені центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, - посадовими особами, уповноваженими на це відповідно до посадових інструкцій, або іншими особами, уповноваженими на це керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

У разі закриття кримінального провадження, але за наявності в діях правопорушника ознак порушення митних правил, адміністративні стягнення за порушення митних правил може бути накладено не пізніше ніж через три місяці з дня прийняття рішення про закриття кримінального провадження, але не пізніше ніж через два роки з дня вчинення правопорушення.

Тема 5 Організація та здійснення митного контролю

5.1 Правове регулювання здійснення митного контролю та його форми

Митний контроль є одним із найважливіших інститутів митного права. Він охоплює широке коло правових, організаційних та методичних питань, що стосуються багатьох сторін митної справи, у першу чергу митного оформлення, переміщення товарів та транспортних засобів, митних платежів та ін. Згідно з п. 24 ст. 4 МК України митний контроль – сукупність заходів, що здійснюються з метою забезпечення додержання норм Митного кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку.

Митному контролю підлягають усі товари та транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України, при цьому під товарами розуміються будь-яке рухоме майно (у тому числі валютні цінності, культурні цінності), електрична, теплова та інші види енергії, а також транспортні засоби, за винятком транспортних засобів, що використовуються для міжнародних перевезень пасажирів та товарів, включаючи транспортне обладнання (вони є предметом митного контролю як транспортні засоби).

Митний контроль здійснюється безпосередньо посадовими особами митних органів України у формах, визначених МК України, а також іншими законами України з питань митної справи.

Основними формами митного контролю, відповідно до ст. 336 МКУ є:

1) перевірки документів та відомостей, які відповідно до статті 335 МКУ надаються органам доходів і зборів під час переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України. Необхідність подачі певних документів розподіляється залежно від видів транспорту, якими здійснюється їх перевезення. Такими документами є, до прикладу, при перевезенні автомобільним транспортом : а) документи на транспортний засіб,

зокрема ті, що містять відомості про його державну реєстрацію (національну належність); б) транспортні (перевізні) документи (міжнародні товаротransпортні накладні); в) визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності); г) комерційні документи (за наявності) на товари, що перевозяться, які містять відомості, зокрема, про найменування та адресу перевізника, найменування країни відправлення та країни призначення товарів, найменування та адреси відправника (або продавця) та отримувача товарів; г) відомості про кількість вантажних місць та вид упаковки; д) найменування товарів; е) вага брутто товарів (у кілограмах) або об'єм товарів (у метрах кубічних), крім великогабаритних вантажів.

Незалежно від виду транспорту, яким здійснюється переміщення товарів, під час прибуття товарів у пункт пропуску через державний кордон України надаються документи (відомості) або їх реквізити, у тому числі засобами інформаційних технологій (або у вигляді електронного документа), які підтверджують дотримання заборон та/або обмежень згідно із законами України щодо пропуску товарів через митний кордон України, крім тих, що необхідні виключно для поміщення товарів у митний режим. Разом з митною декларацією органу доходів і зборів подаються рахунок або інший документ, який визначає вартість товару, та, у випадках, встановлених цим Кодексом, декларація митної вартості.

Під час надання органу доходів і зборів попереднього повідомлення про намір здійснити переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України органу доходів і зборів надаються такі документи та/або відомості, у тому числі засобами інформаційних технологій:

- для ввезення товарів на митну територію України:

- а) заява встановленої форми про намір здійснити ввезення товарів на митну територію України (попереднє повідомлення або попередня митна декларація); б) відомості про найменування, обсяг (кількість) та вартість

товарів, які планується ввезти на митну територію України; в) вид транспорту, яким планується здійснити ввезення товарів на митну територію України; г) назва пункту пропуску через державний кордон України (органу доходів і зборів), через який планується ввезення товарів; г) відомості про документи, що підтверджують дотримання встановлених відповідно до закону заборон та/або обмежень щодо пропуску товарів через митний кордон України;

- для вивезення товарів з митної території України – митна декларація на товари або супровідні документи на товари у випадках, встановлених цим Кодексом, які подаються органу доходів і зборів для митного контролю.

2) митного огляду (огляду та переогляду товарів, транспортних засобів комерційного призначення, огляду та переогляду ручної поклажі та багажу, особистого огляду громадян);

3) обліку товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України;

4) усного опитування громадян та посадових осіб підприємств;

5) огляду територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних складів, вільних митних зон, магазинів безмитної торгівлі та інших місць, де знаходяться товари, транспортні засоби комерційного призначення, що підлягають митному контролю, чи провадиться діяльність, контроль за якою відповідно до цього Кодексу та інших законів України покладено на органи доходів і зборів;

6) перевірки обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем;

7) проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів;

8) направлення запитів до інших державних органів, установ та організацій, уповноважених органів іноземних держав для встановлення автентичності документів, поданих органу доходів і зборів.

Митні органи самостійно визначають форму та обсяг контролю, достатні для забезпечення додержання законодавства України та міжнародних договорів України. За загальним правилом не припустимо під час митного контролю заподіяння неправомірної шкоди особам, їхнім товарам і транспортним засобам.

Розглянемо основні форми митного контролю.

Перевірка документів та відомостей, необхідних для митного контролю – найчастіше застосовувана документальна форма контролю. Вона полягає у вивченні документів із метою встановлення їх відповідності чинним правилам митного законодавства та повноти їх оформлення.

Документи, необхідні для проведення митного контролю, за їх призначенням можна класифікувати як транспортні, торгові, митні та ін.

Транспортні документи супроводжують переміщення товарів на всьому шляху проходження. При перевезенні товарів автомобільним, залізничним, повітряним, водним транспортом використовуються коносаменти, накладні. На залізничному транспорті використовуються також дорожні відомості, вагонні листи, вантажні квитанції.

Торгові документи – це контракти, рахунки, інвойси, специфікації, фактури, пакувальні документи, які складають постачальники товарів.

Митними документами є митні декларації, інші документи на товари, що підлягають врученню митному органу призначення (документи контролю доставки), свідоцтва про допущення транспортних засобів для перевезення товарів під митними печатками та пломбами, ліцензії, що видаються митними органами на здійснення діяльності митного брокера, митного перевізника, свідоцтва про визнання підприємства декларантом, а також інші документи. Митні документи видаються і засвідчуються посадовими особами митних органів.

До інших документів, необхідних для митного оформлення, можуть бути віднесені статутні документи, що підтверджують право займатися зовнішньоекономічною діяльністю (ЗЕД); сертифікати відповідності;

ветеринарні, фітосанітарні сертифікати; карантинні; дозвільні документи, видані різними державними органами.

Зазначені документи повинні містити відомості, що дозволяють ідентифікувати товари та транспортні засоби. До таких відомостей належать: найменування одержувача товарів, перевізника, відомості про транспортний засіб, узагальнена інформація про комплектність товарів і їхню якість.

У випадках, встановлених чинним законодавством, на деякі товари вимагається подання посадовій особі митного органу дозвільних документів. Це стосується окремих товарів, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Необхідні для здійснення митного контролю документи подаються митному органу при: перетинанні товарами і транспортними засобами митного кордону України; декларуванні товарів і транспортних засобів; повідомленні митному органу про намір здійснення переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України; здійсненні митними органами інших контрольних функцій відповідно до МК України.

Перелік документів та відомостей, необхідних для здійснення митного контролю, порядок їх подання визначає Кабінет Міністрів України. Подані документи повинні бути справжніми, містити достовірні відомості й бути належно оформленими.

Усі документи підлягають перевірці посадовими особами митних органів перед прийняттям рішення про випуск і використання товарів і транспортних засобів відповідно до обраного режиму. При цьому можуть бути застосовані спеціальні технічні засоби митного контролю.

Митний огляд та переогляд – це адміністративні дії посадових осіб митних органів (вид адміністративно-попереджувальних заходів), які полягають у фактичній перевірці транспортних засобів, товарів та речей громадян. Мета проведення:

– встановлення законності переміщення через митний кордон об'єктів митного контролю;

- запобігання ввезенню чи вивезенню заборонених предметів;
- визначення у встановленому порядку найменування товарів і коду за класифікатором товарів ЗЕД, їх ціни та кількості;
- виявлення прихованих від митного контролю або переміщуваних без дозвільних документів предметів, а також контрабанди.

Це одна з найважливіших форм митного контролю. Застосовується з метою перевірки законності переміщення через митний кордон України товарів і транспортних засобів.

Огляд товарів, транспортних засобів комерційного призначення, пред'явлених органу доходів і зборів (у тому числі для перерахунку та зважування), проводиться в можливо короткий строк після прийняття рішення про його проведення. За результатами застосування системи управління ризиками огляд товарів, транспортних засобів комерційного призначення може бути ідентифікаційним - без розкриття пакувальних місць і без обстеження транспортного засобу, частковим - з розкриттям до 20 відсотків пакувальних місць і вибірковою обстеженням транспортного засобу та повним - з розкриттям до 100 відсотків пакувальних місць та поглибленим обстеженням транспортного засобу.

Переогляд товарів, транспортних засобів комерційного призначення проводиться у разі виявлення пошкодження або втрати митного забезпечення, накладеного на зазначені товари, транспортні засоби, чи за наявності інших видимих ознак можливого несанкціонованого доступу до товарів, що перебувають під митним контролем. Витрати, пов'язані з проведенням такого переогляду, несе власник зазначених товарів, транспортних засобів або уповноважена ним особа.

Треба зазначити, що головним принципом огляду є принцип вибіркової, тобто визначення форми та обсягів митного контролю, достатніх для забезпечення дотримання митного законодавства, інших нормативно-правових актів, контроль за виконанням яких покладено на митні органи України.

Під час митного огляду митні органи застосовують такі методи: ідентифікаційний огляд; огляд з перерахуванням кількості вантажних місць без їх розкриття або з розкриттям; огляд з перерахуванням кількості предметів, вимірами й визначенням характеристик товарів; цілеспрямований огляд (по виявленню контрабандних товарів); повторний огляд.

Якщо є підстави вважати, що в ручній поклажі або багажі громадянина переміщуються через митний кордон України, у тому числі транзитом, товари, які підлягають обліку і відповідним видам контролю, зазначеним у частині першій статті 319 Митного кодексу (тобто які підлягають державному санітарно-епідеміологічному, ветеринарно-санітарному, фітосанітарному, екологічному та радіологічному контролю), чи товари, при митному оформленні яких справляються митні платежі, а також товари, переміщення яких через митний кордон України заборонено або обмежено, орган доходів і зборів має право провести огляд, а в разі необхідності - і переогляд ручної поклажі та багажу з їх розпакуванням.

Огляд та переогляд ручної поклажі, багажу громадянина здійснюються в присутності цього громадянина чи уповноваженої ним особи. Огляд та переогляд ручної поклажі, багажу за відсутності громадянина чи уповноваженої ним особи здійснюються:

1) якщо є підстави вважати, що несупроводжуваний багаж містить товари, які становлять небезпеку для життя і здоров'я людей, тварин та рослин, а також довкілля;

2) якщо громадянин або уповноважена ним особа не з'явилися протягом одного місяця з дня надходження до митниці призначення несупроводжуваного багажу;

3) у разі залишення на території України ручної поклажі, багажу з порушенням зобов'язання про їх транзит через територію України.

Огляд та переогляд ручної поклажі, багажу за відсутності громадянина чи його уповноваженого представника здійснюються в присутності представників підприємства, що здійснює перевезення, пересилання ручної поклажі та багажу

чи їх зберігання. Про здійснення огляду та переогляду складається акт, форму якого встановлює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. Один примірник акта огляду (переогляду) передається громадянину або уповноваженій ним особі або представнику підприємства, що здійснює перевезення, пересилання ручної поклажі та багажу чи їх зберігання.

Митні органи України мають право застосовувати виняткову форму митного контролю – особистий огляд. Його застосування регламентовано ст. 340 МК України. Особистий огляд як виняткова форма митного контролю проводиться за письмовим рішенням керівника органу доходів і зборів або особи, яка виконує його обов'язки, якщо є достатні підстави вважати, що громадянин, який прямує через митний кордон України чи перебуває в зоні митного контролю або у транзитній зоні міжнародного аеропорту, приховує предмети контрабанди чи товари, які є безпосередніми предметами порушення митних правил або заборонені для ввезення в Україну, вивезення з України чи транзиту через територію України. Особистому огляду не підлягають Президент України, Голова Верховної Ради України, народні депутати України, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, Голова та судді Верховного Суду України, Голова та судді Конституційного Суду України, Міністр закордонних справ України, Генеральний прокурор України та члени їхніх сімей, які прямують разом з ними.

Перед початком огляду посадова особа органу доходів і зборів повинна пред'явити громадянину письмове [рішення](#) керівника органу доходів і зборів чи особи, яка виконує його обов'язки, ознайомити громадянина з його правами та обов'язками під час проведення такого огляду і запропонувати добровільно видати приховані та/або не задекларовані товари.

Факт ознайомлення громадянина з рішенням про проведення особистого огляду засвідчується посадовою особою органу доходів і зборів відповідним написом на рішенні про проведення такого огляду. У разі відмови громадянина від добровільної видачі прихованих та/або не задекларованих товарів на

рішенні про проведення особистого огляду робиться відповідний запис, завірений підписом посадової особи органу доходів і зборів, яка пред'являла зазначене рішення громадянину.

Особистий огляд проводиться в ізольованому приміщенні, що відповідає встановленим санітарно-гігієнічним вимогам, посадовою особою органу доходів і зборів однієї статі з громадянином, стосовно якого проводиться особистий огляд, у присутності не менш як двох понятих тієї самої статі. Як поняті запрошуються особи, не заінтересовані у результатах огляду. Понятими не можуть бути родичі особи, яка підлягає особистому огляду, та працівники органів доходів і зборів. Доступ до приміщення, де проводиться огляд, громадян, які не беруть участі в ньому, і можливість спостерігати за проведенням огляду з боку таких громадян мають бути виключені. Обстеження органів тіла громадянина, який підлягає особистому огляду, проводиться виключно медичним працівником. При цьому, громадянин, стосовно якого здійснюється особистий огляд, має право:

- 1) до початку проведення особистого огляду ознайомитися з рішенням про проведення особистого огляду та порядком його проведення;
- 2) ознайомитися із своїми правами та обов'язками під час проведення особистого огляду;
- 3) надавати пояснення та заявляти клопотання;
- 4) добровільно видати товари, що переміщуються ним через митний кордон України з порушенням вимог законодавства з питань державної митної справи;
- 5) робити заяви з обов'язковим внесенням їх посадовою особою органу доходів і зборів, яка проводить особистий огляд, до протоколу проведення такого огляду;
- 6) користуватися рідною мовою та послугами перекладача;
- 7) ознайомитися з актом проведення особистого огляду після його складення та зробити заяву, яка підлягає внесенню до акта;

8) оскаржувати рішення, дії органу доходів і зборів щодо проведення такого огляду.

Облік товарів і транспортних засобів як форма митного контролю застосовується у випадках: переміщення через митний кордон та зберігання під митним контролем товарів та інших предметів, ввезених на митну територію України; застосування митних режимів магазину безмитної торгівлі (надходження товарів, їх продаж) та митного складу; використання складів тимчасового зберігання. Товари та транспортні засоби в інших випадках реєструються митним органом з метою здійснення їх митного контролю.

Облік товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, здійснюється органом доходів і зборів з метою проведення їх митного контролю. Облік товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, здійснюється на підставі митних декларацій на товари та національних реєстраційних документів транспортних засобів. Облік товарів, що переміщуються через митний кордон України трубопровідним транспортом та лініями електропередачі, здійснюється з використанням відповідних приладів обліку. Порядок здійснення органами доходів і зборів обліку товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, та форми документів для здійснення такого обліку, у тому числі в електронній формі, визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Окремою формою митного контролю є усне опитування громадян та посадових осіб підприємств. Для забезпечення митного контролю посадовими особами органу доходів і зборів може проводитися усне опитування громадян та посадових осіб підприємств. Усне опитування громадян та посадових осіб підприємств під час здійснення митного контролю - це отримання посадовою особою органу доходів і зборів інформації, що має значення для здійснення митного контролю, від осіб, які володіють такою інформацією. У разі необхідності під час проведення усного опитування складається протокол, форма якого затверджується центральним органом виконавчої влади, що

забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. Про складення протоколу особа, яка опитується, попереджається перед початком опитування.

Перевірка обліку товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем, - це проведення органами доходів і зборів дій щодо встановлення відповідності документації про зазначені товари, транспортні засоби комерційного призначення вимогам, встановленим цим Кодексом та іншими законами України з питань державної митної справи. За результатами перевірки обліку товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що перебувають під митним контролем, посадовими особами органу доходів і зборів складається акт, один примірник якого надається керівнику підприємства, що перевірялося.

Форми та обсяги контролю, достатнього для забезпечення додержання законодавства з питань державної митної справи та міжнародних договорів України при митному оформленні, обираються митницями (митними постами) на підставі результатів застосування системи управління ризиками. Не допускаються визначення форм та обсягів митного контролю іншими органами державної влади, а також участь їх посадових осіб у здійсненні митного контролю. Форми та обсяг контролю, достатнього для забезпечення додержання законодавства України з питань державної митної справи та міжнародних договорів України, укладених відповідно до закону, після завершення митного оформлення, визначаються в порядку, встановленому цим Кодексом. На вимогу власника товарів, щодо яких визначено форму та обсяг митного контролю, або уповноваженої ним особи органи доходів і зборів зобов'язані письмово повідомити про це протягом години, якщо інший строк повідомлення не визначено МКУ. Якщо за результатами застосування системи управління ризиками не визначено необхідності проведення митного огляду товарів, транспортних засобів комерційного призначення, митне оформлення та випуск цих товарів, транспортних засобів за рішенням митниці (митного посту)

можуть бути здійснені без пред'явлення зазначених товарів, транспортних засобів митниці (митному посту) або з пред'явленням, але без проведення їх митного огляду. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, здійснює координацію діяльності державних органів, що здійснюють контроль за переміщенням через митний кордон окремих видів товарів.

5.2 Поняття та види зон митного контролю, порядок їх встановлення

З метою забезпечення здійснення органами доходів і зборів митного контролю товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, проведення заходів, пов'язаних з виявленням, попередженням та припиненням контрабанди і порушень митних правил, у пунктах пропуску через державний кордон України, на територіях морських і річкових портів, аеропортів, на залізничних станціях та на територіях підприємств, вільних митних зон, митних складів, складів тимчасового зберігання, а також в інших місцях, визначених відповідно до цього Кодексу, створюються зони митного контролю.

Відповідно до Порядку створення зн митного контролю, затвердженого Наказом Міністерства фінансів України від 22.05.2012 р. №583 ЗМК створюються митним органом, в зоні діяльності якого вони розташовуються, за погодженням:

- у пунктах пропуску через державний кордон для автомобільного сполучення - з відповідним органом охорони державного кордону;
- у пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний кордон для морського, річкового, повітряного та залізничного сполучення - з відповідним органом охорони державного кордону та адміністрацією морських і річкових портів, аеропортів та залізничних станцій;
- у межах прикордонної смуги на державному кордоні - з відповідним органом охорони державного кордону;

- у морських і річкових портах, аеропортах, на залізничних станціях, територіях підприємств - з адміністрацією портів, аеропортів, залізничних станцій та підприємств;
- у разі здійснення митного контролю у місцях, передбачених частиною другою статті 220 Митного кодексу України, - з керівниками залізничних станцій та відповідного органу охорони державного кордону;
- на територіях вільних митних зон промислового типу - з відповідним органом управління цієї зони;
- на будь-якій ділянці місцевості в межах митної території України - самостійно.

Постійні ЗМК створюються у випадку регулярного знаходження на їх території товарів, що підлягають митному контролю. Постійні ЗМК можуть створюватись:

- у визначених місцях пунктів пропуску (пунктів контролю) через державний кордон України;
  - на територіях та в приміщеннях митниць, митних постів;
  - на територіях і в приміщеннях підприємств, вантажних митних комплексів, митних складів, складів тимчасового зберігання, вільних митних зон, магазинів безмитної торгівлі за умови дотримання ними вимог щодо забезпечення режиму зони митного контролю та здійснення митного контролю в повному обсязі;
  - в інших місцях, визначених відповідно до Митного кодексу України.
- Тимчасові зони митного контролю створюються на час здійснення митного контролю. Тимчасові ЗМК можуть створюватись:
- на повітряних суднах, стоянках повітряних транспортних засобів, у залах митного огляду та інших приміщеннях аеропортів і аеродромів, що розташовані в межах пунктів пропуску через державний кордон для повітряного сполучення;

- у вагонах пасажирських поїздів закордонного сполучення, на перонах вокзалів, на територіях залізничних станцій, що розташовані в межах пунктів пропуску (пунктів контролю) через державний кордон для залізничного сполучення;
- на суднах закордонного плавання, на причалах та інших територіях морських і річкових портів, що розташовані в межах пунктів пропуску (пунктів контролю) через державний кордон для морського та річкового сполучення;
- у місцях стоянки для транспортних засобів, які не пропущені, в межах пунктів пропуску (пунктів контролю) через державний кордон для автомобільного сполучення;
- на територіях та в приміщеннях митниць, митних постів;
- на територіях і в приміщеннях підприємств, на складах організацій - отримувачів гуманітарної допомоги за умови дотримання ними вимог щодо забезпечення режиму зони митного контролю та здійснення митного контролю в повному обсязі;
- в інших місцях, визначених відповідно до Митного кодексу України.

Забезпечення дотримання режиму, законності та правопорядку у ЗМК здійснюється посадовими особами митного органу, у зоні діяльності якого вона створена. Доступ у ЗМК надається тільки посадовим особам митного органу, які безпосередньо беруть участь у здійсненні митних формальностей, посадовим особам органів державної влади, які здійснюють передбачені частиною першою статті 319 Митного кодексу України види контролю під час переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, та декларантам на час здійснення митними органами митних формальностей щодо товарів та транспортних засобів, які пред'являються ними для митного контролю.

Допуск у ЗМК іншим особам надається митним органом, у зоні діяльності якого вона створена, з дотриманням вимог Митного кодексу України та інших нормативно-правових актів. Посадові особи, яким надається доступ у ЗМК,

можуть перебувати в ній тільки в межах, необхідних для виконання своїх прямих службових обов'язків. Такі посадові особи не повинні мати при собі товарів, вивезення або ввезення яких на митну територію України заборонено чи обмежено законодавством України.

5.3 Адміністративна відповідальність за порушення режиму зони митного контролю

Відповідно до ст. 468 МКУ, проведення господарських робіт у зоні митного контролю, переміщення через межі зони митного контролю і в межах цієї зони товарів, транспортних засобів, перетинання меж зони митного контролю громадянами, які не перетинають митний кордон України, та посадовими особами державних органів, які не здійснюють види контролю, зазначені у частині першій статті 319 цього Кодексу (тобто особи, які здійснюють санітарно-епідеміологічний, ветеринарно-санітарний, фітосанітарний, екологічний та радіологічний контроль), та їх пересування в межах цієї зони з порушенням порядку, встановленого статтею 332 цього Кодексу. Відповідно до зазначеної статті зазначена діяльність відбувається з дотриманням режиму зони митного контролю і тільки з письмового дозволу керівника відповідної митниці (митного поста) або особи, яка виконує його обов'язки, а в зонах митного контролю, розташованих у пунктах пропуску через державний кордон України, – крім того, за погодженням з начальником відповідного органу охорони державного кордону. Особам, допущеним у зону митного контролю, забороняється втручатися у дії посадових осіб митниці (митного поста), які здійснюють митний контроль та митне оформлення, а також вчиняти будь-які дії щодо товарів, транспортних засобів, а також інших осіб, які знаходяться у зоні митного контролю, якщо інше не передбачено законом. Санкція статті за порушення зазначених норм передбачає накладення на особу стягнення у вигляді попередження або накладення штрафу в розмірі двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Об'єкт зазначеного правопорушення – встановлений Кодексом (ст. 332) режим зони митного контролю, тобто приписи, заборони та обмеження щодо перебування товарів, транспортних засобів та громадян, умови розташування будівель і споруд, а також проведення в цій зоні господарських робіт. Об'єктивна сторона відображається у вчиненні будь-яких дій, що порушують режим зони митного контролю. Такими діями є: переміщення через межі зони митного контролю і в межах цієї зони (з товарами, транспортними засобами і без таких) громадян, посадових осіб органів державної влади (крім митних органів), які не перетинають митного кордону, а також у про- веденні в такій зоні без дозволу митного органу господарських робіт тощо. Під зоною митного контролю (ЗМК) слід розуміти місце, визначене митними органами в пунктах пропуску через державний кордон України або в інших місцях її митної території, у межах якого митні органи здійснюють митні формальності. Згідно зі ст. 329 Кодексу ЗМК створюються у пунктах пропуску через державний кордон України, на територіях морських і річкових портів, аеро портів, на залізничних станціях та на територіях підприємств, вільних митних зон, митних складів, складів тимчасового зберігання, а також в інших місцях, визначених відповідно до МКУ. Забезпечення режиму ЗМК покладено на митні органи. Під режимом ЗМК слід розуміти встановлені законодавством України з питань митної справи приписи, заборони та/або обмеження щодо перебування в зоні митного контролю товарів, транспортних засобів комерційного призначення та громадян, розташування в ній споруд та об'єктів, а також проведення в цій зоні господарських робіт. Із змісту ст. 332 МКУ випливає, що проведення господарських робіт у зоні митного контролю, переміщення через межі зони митного контролю та в її межах товарів, транспортних засобів, громадян, які не перетинають митного кордону України, а також посадових осіб державних органів, які не здійснюють видів контролю, зазначених у ч. 1 ст. 319 МКУ, відбуваються з дотриманням режиму зони митного контролю і допускаються тільки з письмового дозволу керівника відповідного митного органу або особи, яка виконує його обов'язки, а в ЗМК, розташованих у пунктах пропуску через

державний кордон України, – крім того, за погодженням із начальником відповідного органу охорони державного кордону. Отже, такому переміщенню та проведенню господарських робіт має передувати отримання дозволу митного органу. Громадяни, які перетинають митний кордон України, представники організацій, підприємств та установ, що отримують чи відправляють товари та інші предмети, допускаються до ЗМК на підставі дійсних для в'їзду (виїзду) документів чи транспортних та інших документів на отримання (відправку) товарів та інших предметів.

Співробітники прикордонного, санітарного, ветеринарного, фітосанітарного та інших видів контролю за необхідності виконання службових обов'язків у ЗМК пропускаються на її територію за службовими посвідченнями. У режимній ЗМК митні органи можуть затверджувати додаткові правила, що регламентують порядок допуску в зазначену зону осіб, у тому числі тих, які беруть участь у здійсненні контролю, навантажувально-розвантажувальних робіт, а в ЗМК у пунктах пропуску на митному кордоні – також обслуговування осіб і транспортних засобів закордонного прямування, відправлення з пунктів пропуску транспортних засобів та вантажів, з урахуванням завдань і повноважень цих осіб. З огляду на цілі створення ЗМК (ст. 329 МКУ) необхідно керуватися тим, що одним із критеріїв надання такого дозволу є відсутність перешкод для виконання функцій митного органу. Суб'єктом цього правопорушення може бути будь-яка осудна і дієздатна особа, що підлягає адміністративній відповідальності. Водночас його суб'єктами не можуть бути працівники митних органів. Суб'єктивна сторона – правопорушення може бути вчинено як умисно, так і через необережність. Ставлення винного до наслідків у вигляді порушення порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України може характеризуватися непрямим умислом або необережністю.¹

---

¹ Науково-практичний коментар до Митного кодексу України : у 3 т. / П. В. Пашко, В. Ю. Хомутич, Т. І. Єфименко та ін. – К. : ДННУ “Акад. фін. управ. ління”, 2012. – Т. 3 – 504 с.

5.4 Адміністративна відповідальність за порушення порядку проходження митного контролю в зонах (коридорах) митного контролю.

Відповідно до ст. 471 МКУ Порушення встановленого цим Кодексом порядку проходження митного контролю в зонах (коридорах) спрощеного митного контролю, тобто переміщення через митний кордон України особою, яка формою проходження митного контролю обрала проходження (проїзд) через "зелений коридор", товарів, переміщення яких через митний кордон України заборонено або обмежено законодавством України, або товарів в обсягах, що перевищують неоподатковувану норму переміщення через митний кордон України, - тягне за собою накладення штрафу в розмірі ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а у разі якщо безпосередніми предметами правопорушення є товари, переміщення яких через митний кордон України заборонено або обмежено законодавством України, - також конфіскацію цих товарів.

За цією статтею до відповідальності притягається особа, яка формою проходження митного контролю вибрала проходження через таку зону (коридор), товарів, заборонених чи обмежених до переміщення через митний кордон України, або товарів у кількостях, що перевищують неоподатковувану норму переміщення через митний кордон України. Двоканальна система – це спрощена система митного контролю, яка дає громадянам змогу здійснювати декларування, вибираючи один із двох каналів проходу (проїзду транспортними засобами особистого користування) через митний кордон України. Канал, позначений символами зеленого кольору (“зелений коридор”), призначений для декларування шляхом учинення дій громадянами, які переміщують через митний кордон України товари в обсягах, що не підлягають оподаткуванню митними платежами та не підпадають під встановлені законодавством заборони або обмеження щодо ввезення на митну територію України або вивезення за її межі, й не підлягають письмовому декларуванню. Громадянин самостійно вибирає відповідний канал (“зелений” або “червоний” коридор) для проходження митного контролю за двоканальною системою.

Вибір «зеленого коридору» вважається заявою громадянина про те, що переміщувані ним через митний кордон України товари не підлягають письмовому декларуванню, оподаткуванню митними платежами, не підпадають під установлені законодавством заборони та/або обмеження щодо ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території та свідчить про факти, що мають юридичне значення. Громадяни, які проходять (проїжджають) через «зелений коридор», звільняються від подання письмової митної декларації, що не означає звільнення від обов'язкового дотримання порядку переміщення товарів через митний кордон України. Товари, заборонені до переміщення через митний кордон України:

- заборонені для ввезення в Україну;
- заборонені для вивезення з України;
- заборонені до транзиту через митну територію України;
- за якими не було проведено митного оформлення;
- переміщувані через митний кордон України з порушенням вимог чинного Митного Кодексу та інших законів України.

Тема 6 Поняття та види митних режимів

6.1 Види та загальна характеристика митних режимів

Декларант має право обрати митний режим, у який він бажає помістити товари, з дотриманням умов такого режиму та у порядку, що визначені МКУ. Поміщення товарів у митний режим здійснюється шляхом їх декларування та виконання митних формальностей, передбачених МКУ. Митний режим, у який поміщено товари, може бути змінено на інший, обраний декларантом відповідно до частини першої цієї статті, за умови дотримання заходів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, встановлених відповідно до закону для товарів, що поміщуються у такий інший митний режим.

З метою застосування законодавства України з питань державної митної справи запроваджуються такі митні режими:

1) імпорт (випуск для вільного обігу) – це митний режим, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та виконання усіх необхідних митних формальностей випускаються для вільного обігу на митній території України;

2) реімпорт – це митний режим, відповідно до якого товари, що були вивезені або оформлені для вивезення за межі митної території України, випускаються у вільний обіг на митній території України зі звільненням від сплати митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;

3) експорт (остаточне вивезення) – це митний режим, відповідно до якого українські товари випускаються для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їх зворотного ввезення;

4) реекспорт – це митний режим, відповідно до якого товари, що були раніше ввезені на митну територію України або на територію вільної митної зони, вивозяться за межі митної території України без сплати вивізного мита та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;

5) транзит – це митний режим, відповідно до якого товари та/або транспортні засоби комерційного призначення переміщуються під митним контролем між двома органами доходів і зборів України або в межах зони діяльності одного органу доходів і зборів без будь-якого використання цих товарів, без сплати митних платежів та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;

6) тимчасове ввезення – це митний режим, відповідно до якого іноземні товари, транспортні засоби комерційного призначення ввозяться для конкретних цілей на митну територію України з умовним повним або частковим звільненням від оподаткування митними платежами та без

застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підлягають реекспорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання;

7) тимчасове вивезення – це митний режим, відповідно до якого українські товари або транспортні засоби комерційного призначення вивозяться за межі митної території України з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підлягають реімпорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання;

8) митний склад – це митний режим, відповідно до якого іноземні або українські товари зберігаються під митним контролем із умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;

9) вільна митна зона – це митний режим, відповідно до якого іноземні товари ввозяться на територію вільної митної зони та вивозяться з цієї території за межі митної території України із звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а українські товари ввозяться на територію вільної митної зони із оподаткуванням митними платежами та застосуванням заходів нетарифного регулювання;

10) безмитна торгівля – це митний режим, відповідно до якого товари, не призначені для вільного обігу на митній території України, знаходяться та реалізуються для вивезення за межі митної території України під митним контролем у пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний кордон України, відкритих для міжнародного сполучення, та на повітряних, водних або залізничних транспортних засобах комерційного призначення, що виконують міжнародні рейси, з умовним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорт та експорт таких товарів, та без

застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, у тому числі видів контролю, зазначених МКУ;

11) переробка на митній території – це митний режим, відповідно до якого іноземні товари піддаються у встановленому законодавством порядку переробці без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови подальшого реекспорту продуктів переробки;

12) переробка за межами митної території – це митний режим, відповідно до якого українські товари піддаються у встановленому законодавством порядку переробці за межами митної території України без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови повернення цих товарів або продуктів їх переробки на митну територію України у митному режимі імпорту;

13) знищення або руйнування – це митний режим, відповідно до якого іноземні товари під митним контролем знищуються або приводяться у стан, який виключає можливість їх використання, з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорт цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;

14) відмова на користь держави – це митний режим, відповідно до якого власник відмовляється від іноземних товарів на користь держави без будь-яких умов на свою користь.

Таким чином МКУ містить вичерпний перелік митних режимів, в які можуть бути поміщені товари і транспортні засоби комерційного призначення під час перетину митного кордону.

6.2 Відповідальність за порушення встановленого законодавством порядку ввезення товарів на територію вільної митної зони.

Відповідно до ст. 477 МКУ порушення встановленого законодавством порядку ввезення товарів на територію вільної митної зони, вивезення товарів з цієї території, проведення операцій з товарами, поміщеними в режим вільної митної зони, а так само порушення встановленого частиною другою статті 436 МКУ строку розпорядження товарами, розміщеними у вільній митній зоні, у разі анулювання дозволу на відкриття та експлуатацію цієї зони – тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 436 МКУ визначає, що протягом 90 днів з дня анулювання дозволу на відкриття та експлуатацію вільної митної зони комерційного або сервісного типу товари, які перебувають у цій зоні, повинні бути переміщені під митним контролем їх власником, уповноваженою ним особою або утримувачем вільної митної зони в іншу вільну митну зону чи заявлені в інший митний режим.

Таким чином, не переміщення товарів у іншу митну зону через 90 днів є порушенням, яке тягне за собою відповідальність, передбачену ст. 477 МКУ. Крім цього, варто зазначити, що передбачену МКУ адміністративну відповідальність за порушення встановленого строку розпорядження товарами, розміщеними у вільній митній зоні комерційного або сервісного типу, несе власник зазначених товарів, уповноважена ним особа або утримувач вільної митної зони.

Відповідно до ст. 434 Кодексу на територію вільної митної зони можуть ввозитися іноземні та українські товари як із-за меж митної території України, так і з митної території України. На територію вільної митної зони можуть ввозитися будь-які товари, крім товарів, заборонених до ввезення в Україну, вивезення з України та транзиту через територію України, товарів, що надходять в Україну як гуманітарна допомога, а також товарів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України. Небезпечні товари, товари, що можуть зашкодити іншим товарам, або товари, які потребують спеціальних

умов зберігання, допускаються на територію вільної митної зони тільки за наявності відповідних умов.

Товари можуть бути розміщені у вільних митних зонах комерційного типу без вивантаження їх із транспортних засобів. Реалізація та/або споживання іноземних товарів на території вільної митної зони забороняється.

6.3 Порушення порядку зберігання товарів на митних складах та здійснення операцій із цими товарами.

Відповідно до ст. 478 МКУ, проведення з товарами, що зберігаються в режимі митного складу на митних складах, операцій, передбачених частиною другою статті 127 цього Кодексу, без дозволу органу доходів і зборів – тягне за собою накладення штрафу в розмірі двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. До зазначених операцій належить підготовка таких товарів до продажу (відчуження) та транспортування:

- 1) консолідація та подрібнення партій;
- 2) формування відправлень;
- 3) сортування;
- 4) пакування;
- 5) перепаккування;
- 6) маркування;
- 7) навантаження;
- 8) вивантаження;
- 9) перевантаження;
- 10) взяття проб і зразків товарів;
- 11) інші подібні операції.

За частиною 2 зазначеної статті відповідальність передбачена за зміну стану товарів, що зберігаються в режимі митного складу на митних складах, без дозволу органу доходів і зборів, невжиття передбачених частиною п'ятою статті 129 цього Кодексу заходів щодо товарів, строк зберігання яких в режимі

митного складу закінчився, а так само порушення встановленого частиною другою статті 429 цього Кодексу строку розпорядження товарами, які зберігаються на митному складі, у разі анулювання дозволу на відкриття та експлуатацію цього складу. Зазначені дії тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Після перебування на митному складі товари, оформлені у митні режими експорту, реекспорту, транзиту, тимчасового вивезення, переробки за межами митної території України, повинні бути в установленій відповідно до Кодексу строк (не менший ніж п'ять робочих днів) вивезені за межі митної території України або поміщені в інший митний режим, який дозволяється щодо таких товарів (ч. 5, 6 ст. 129 МКУ).

Відповідно до ч. 5 ст. 129 після перебування на митному складі товари, оформлені у митні режими експорту, реекспорту, транзиту, тимчасового вивезення, переробки за межами митної території України, повинні бути в установленій відповідно до МКУ строк вивезені за межі митної території України або поміщені в інший митний режим, який дозволяється щодо таких товарів.

Протягом 30 днів з дня анулювання дозволу на відкриття та експлуатацію митного складу товари, які зберігаються на цьому складі, повинні бути переміщені під митним контролем їх власником, уповноваженою ним особою або утримувачем митного складу на інший митний склад, на склад органу доходів і зборів чи заявлені в інший митний режим.

Порушення зазначених норм тягне за собою накладення відповідальності на суб'єктів митних правовідносин, що їх порушили, а саме накладення штрафу в розмірі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Видача без дозволу органу доходів і зборів або втрата товарів, що зберігаються в режимі митного складу на митних складах, - тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

У разі втрати чи видачі без дозволу митного органу товарів, крім втрати товарів під час здійснення операцій, передбачених ч. 2 ст. 127 Кодексу, утримувач митного складу зобов'язаний сплатити митні платежі, установлені законом за імпорту цих товарів. Якщо товари втрачено при виконанні операцій, передбачених ч. 2 ст. 127 Кодексу, власник товарів зобов'язаний сплатити митні платежі, установлені законом на імпорту цих товарів. Зазначені особи звільняються від обов'язку сплати митних платежів, установлених законом на імпорту товарів, якщо товари, що зберігаються на митному складі, втрачено внаслідок аварії, дії обставин непереборної сили, що підтверджено в установленому порядку, а також у разі природних втрат за нормальних умов зберігання.

Тема 7 Кримінальна відповідальність за правопорушення, пов'язані з переміщенням товарів через митний кордон

7.1 Контрабанда як злочин

Відповідно до ст. 201 ККУ, контрабанда – це переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї та боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї), а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації. За вчинення зазначеного злочину передбачена відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк від трьох до семи років.

Відповідальність за контрабанду за ст. 201 Кримінального кодексу України настає у випадках, коли мало місце умисне переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, вчинене у великих розмірах.

Товари – це будь-яке рухоме майно (у тому числі валютні та культурні цінності), електрична, теплова й інші види енергії, а також транспортні засоби, за винятком тих, що використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України.

Транспортними засобами, що використовувалися для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України слід розуміти будь-які засоби авіаційного, водного, залізничного, а також автомобільного транспорту, що визначені у пункті 1.10 Правил дорожнього руху.

Під незаконним переміщенням предметів поза митним контролем потрібно розуміти їх переміщення через митний кордон України поза місцем розташування митного органу (тобто поза зонами митного контролю), або поза часом здійснення митного оформлення, або з використанням незаконного звільнення від митного контролю внаслідок зловживання посадовими особами митного органу своїм службовим становищем.

Незаконне переміщення предметів із приховуванням від митного контролю – це їх переміщення через митний кордон України з використанням спеціально виготовлених сховищ (тайників) та інших засобів чи способів, що утруднюють їх виявлення, або шляхом надання одним товарам вигляду інших, або з поданням митному органу як підстави для переміщення товарів підроблених документів чи одержаних незаконним шляхом або таких, що містять неправдиві дані.

Якщо товари ввозяться в режимі тимчасового ввезення або під виглядом транзиту через територію України, але з метою їх реалізації в Україні, вчинене слід кваліфікувати як контрабанду або порушення митних правил.

Не можна розглядати як контрабанду дії особи, яка, здійснюючи транзитне перевезення товарів через територію України, надала митним органам супровідні документи з відомостями, що не відповідають дійсності, без умислу порушити митні правила, передбачені чинним законодавством України.

Слід мати на увазі, що цей злочин вважається закінченим з моменту незаконного переміщення предметів контрабанди через митний кордон України. Замах на контрабанду має місце, якщо її предмети виявлено до переміщення через митний кордон України (під час огляду чи переогляду товарів, транспортних засобів, ручної поклажі, багажу або особистого огляду тощо).

Добровільна відмова від вчинення контрабанди чи порушення митних правил можлива до моменту прийняття митним органом митної декларації.

Контрабанда вчинена за попередньою змовою групою осіб або особою, раніше судимою за злочин, передбачений цією статтею, або службовою особою з використанням службового становища – карається позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років з конфіскацією майна.

Контрабанда вважається вчиненою за попередньою змовою групою осіб тоді, коли в її здійсненні брали участь декілька осіб (дві і більше), які заздалегідь, тобто до початку злочину, домовилися про спільне її вчинення. Кожна з таких осіб, незалежно від того, яку роль вона виконувала, несе відповідальність за ч. 2 ст. 201 КК як співвиконавець. У разі, коли особа вчинила контрабанду у співучасті з організатором, підбурювачем, пособником, зазначена кваліфікуюча ознака відсутня.

Відповідальність за контрабанду та порушення митних правил настає з досягненням особою 16-річного віку. Тому всі громадяни (в т.ч. іноземні та особи без громадянства) несуть відповідальність. Винятком є тільки іноземці, які користуються дипломатичним імунітетом (ступінь їх відповідальності вирішується дипломатичним шляхом). Не може порушуватися справа про порушення митних правил відносно до народних депутатів, суддів, прокурорів, а також, якщо вчинено дії, передбачені відповідними статтями митного кодексу, за умов: 1) крайньої необхідності для усунення небезпеки, що загрожувє встановленому порядку, якщо ця небезпека не могла бути усунена іншим шляхом; 2) у стані необхідної оборони, якщо при цьому не було перевищено меж самооборони; 3) скоєння у стані неосудності, внаслідок

тимчасового розладу психіки, душевної хвороби, внаслідок іншого хворобливого стану; 4) якщо особа не досягла 16-річного віку. При малозначності вчиненого порушення службова особа митного органу, що розглядає справу, може звільнити порушника від адміністративної відповідальності.

7.2 Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин їх аналогів і прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів.

Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів, тобто їх переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю – карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.

З об'єктивної сторони контрабанда — це незаконне переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю. За своєю конструкцією злочин, передбачений ч. 1 ст. 305, належить до злочинів з формальним складом. Він є закінченим із моменту фактичного незаконного переміщення через кордон вказаних предметів. Кримінальна відповідальність настає за самфакт незаконного переміщення цих предметів через кордон, незалежно від того, чи зміг винний розпорядитися ними чи ні.

З суб'єктивної сторони контрабанда вчиняється у формі прямого умислу, за якого особа усвідомлює не тільки факт переміщення предмета злочину через митний кордон, а й бажає цього. Мотиви контрабанди можуть бути різними і на кваліфікацію не впливають. Найчастіше контрабанда здійснюється з користи, для наживи, передачі наркотиків іншим особам, з метою збуту тощо. Суб'єкт цього злочину – будь-яка особа.

Частина 2 ст. 305 передбачає відповідальність за вчинення контрабанди повторно або за попередньою змовою групою осіб, а також якщо предметом цих дій були особливо небезпечні наркотичні засоби чи психотропні речовини або наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги чи прекурсори у великих розмірах.

Повторність має місце, якщо контрабанда здійснюється хоча б удруге, незалежно від того, була чи не була особа судимою за перший злочин. Вчинення контрабанди за попередньою змовою групою осіб має місце, якщо у вчиненому брали участь дві або більше осіб, які заздалегідь домовилися про спільне її вчинення (див. ч. 2 ст. 28).

У частині 3 ст. 305 передбачено відповідальність за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів, вчинену організованою групою (див. ч. 2 ст. 28), а також якщо предметом контрабанди були наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги чи прекурсори в особливо великих розмірах.

7.3 Незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва

Відповідно до ст. 203-1 ККУ Незаконне виробництво, експорт, імпорт, зберігання, реалізація та переміщення дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва, якщо ці дії вчинені у значних розмірах, - караються штрафом від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, якщо вони вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або вчинені у великих розмірах, - караються штрафом від п'яти тисяч до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Під значним розміром слід розуміти вартість дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання чи сировини для їх виробництва, що у двадцять разів і більше перевищує рівень неоподаткованого мінімуму доходів громадян; під великим розміром слід розуміти вартість дисків для

лазерних систем зчитування, матриць, обладнання чи сировини для їх виробництва, що у сто разів і більше перевищує рівень неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

Безпосередній об'єктзлочину – суспільні відносини у сфері господарської діяльності, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування. Предметомзлочину є диски для лазерних систем зчитування, обладнання або сировина для виробництва таких дисків. Диск для лазерних систем зчитування – будь-який оптичний диск для лазерних систем зчитування із записом або з можливістю запису на ньому інформації, що відображає об'єкти авторського права чи суміжних прав, або без запису такої інформації.

Перелік основних вузлів для спеціалізованого обладнання з виробництва цих дисків затверджується Кабінетом Міністрів України. Сировиною для їх виробництва є оптичний полікарбонат. З об'єктивної сторони злочин виражається в порушенні законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва, якщо ці дії вчинено у великих розмірах. Відносини у сфері виробництва, експорту, імпорту зазначених предметів регулюються законами України «Про авторське право і суміжні права» в редакції від 11 липня 2001 р., «Про ліцензування окремих видів господарської діяльності» від 1 червня 2000 р., «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування» від 17 січня 2002 р., «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 р., а також міжнародними договорами України. Порушення законодавства, зокрема, може виражатися в зайнятті вказаною господарською діяльністю без ліцензії або з порушенням ліцензійних умов. Виробництво дисків – діяльність, пов'язана із застосуванням технологічного процесу з переробки сировини в оптичні носії інформації у формі диску для лазерних систем зчитування, під час якого одночасно з

виготовленням диску здійснюється запис на нього інформації, яка є об'єктом авторського права та/або суміжних прав, або без запису.

Експорт – продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, враховуючи реекспорт товарів.

Імпорт – купівля українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів із ввезенням або без ввезення цих товарів на територію України.

Злочин визнається закінченим, якщо зазначену у ст. 203-1 незаконну господарську діяльність вчинено у великих розмірах, тобто якщо вартість предмета злочину у три тисячі разів і більше перевищила неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Список використаної літератури

1. Митний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 44-45, № 46-47, № 48. – Ст. 552.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – додаток до № 51. – Ст. 1122.
3. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
4. Про міжнародне приватне право : закон України від 23 липня 2005 р. № 2709-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 32. – Ст. 422.
5. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : закон України від 1 лип. 2010 р. № 2411-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 40. – Ст. 527.
6. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : закон України від 18 берез. 2004 р. № 1629-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 29. – Ст. 367.
7. Про митний тариф України : закон України від 19 верес. 2013 р. № 584-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 20–21. – Ст. 740.
8. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : закон України від 27 черв. 2014 р. № 1678-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 40. – Ст. 2021.
9. Науково-практичний коментар до Митного кодексу України : у 3 т. / П. В. Пашко, В. Ю. Хомутич, Т. І. Єфименко та ін. – К. : ДННУ “Акад. фін. управління”, 2012. – Т. 3 – 504 с.
10. Кримінальне право України : Особлива частина : Підручник / М. І Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Броисов та ін.; За ред. проф. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 2-е вид., перероб. і доп. – Київ : Юрінком Інтер, 2005. – 554 с.

Навчальне видання

БРОВДІЙ Алла Михайлівна

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

Із навчальної дисципліни

«МИТНЕ ПРАВО»

*(для студентів денної та заочної форм навчання усіх спеціальностей і напрямів
підготовки)*

Відповідальний за випуск *І. І. Килимник*
За авторською редакцією
Комп'ютерне верстання *А. М. Бровдій*

План 2016 поз. 164 Л

Підп. до друку 24.04.2017

Друк на ризографі

Зам. №

Формат 60×84 /16

Ум. друк. арк. 4,1

Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Машала Бажанова, 17, Харків, 61002
Електронна адреса: rektorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК 5328 від 11.04.2017 р.